ſtat ut ei à quo bona cuncta procedunt:& referamus gra-
tes pro bono q̄d dedit uelle,& fundamꝰ p̄ces ut adijciat
& perficere pro bona uoluntate. Tamē gaudiū meū non ta
cebo uobis. Quas nēpe putatis delitias cordi meo afferat
ueſtra huiuſcemodi intentio? Delectabitur in craſſitudi-
ne aīa mea:ſi infatigabilem cognouero uos in ſtudijs ſalu
taribus & honeſtis. Gaudeo eñ non quia q̄ro donum,ſed
requiro fructū. Libenter accipio bñficiū q̄d proſit danti.
Alioquin nō ambulo in charitate illa q̄ non quærit q̄ ſua
ſunt. Et quidē nobis in hoc bñfacitis,ſed uobis meliꝰ:niſi
fortè excidit uobis illa ſnīa. Beatiꝰ eſt dare quàm accipe.
Act.20. Hoc planè decet ep̄m,hoc ſacerdotiū ueſtrū cōmendat,
ornat coronā,nobilitat dignitatē:ſiquē miniſteriū probi
bet eſſe pauperē,adminiſtratio p̄bet pauperum amatorē.
Non eñ paupertas uirtus reputat̃:ſed paupertatis amor.
Deniqꝫ beati pauperes,non rebus,ſed ſpiritu.

Epiſtola. CI.

FRatrē Lābertū,quē in aliqubus fortè fluctuā-
tē ſuſcepimus:orantibꝰ quidē uobis pro ipſo
conſtantem remiſimus,& nulla iam (ut opina-
mur) ſcrupuloſitate priſtina laborātē. Cauſam
quippe aduentꝰ eius,necnon & diſceſſiōis modū & inte-
tionem ſolicite nobis perſcrutātibus, intētionem quidē
uiſus eſt habere inculpabilē:ſed cauſam nō planè ſufficiē
tem ut tali modo:id eſt ſine licentia diſcedere debuiſſet.
Vnde & ſumpta iuſte in eum inuectionis occaſione incre-
pato ut oportebat,& confirmato in quibus nutabat, redi
tum ei perſuaſimus. Et pro redeunte rogamus dilectiſſimi
fratres,eſſe uos uidelicet p̄ſtabiles ſuper fratris p̄ſumptio
ne:ſed preſumptione ut uidetis ſatis ſimplici,& non mali
tioſa:q̄nquidē neqꝫ ad dexterā neqꝫ ad ſiniſtram declina-
uit ſed directo ad nos tramite uenit:quos utiqꝫ pro certo
ſciebat ſctītatis ueſtræ eſſe ſeruos,ueſtræ religionis ama-
tores ſynceriſſimos & æmulatores fideliſſimos. Suſcipite
ergo eū uos q ſpūales eſtis in ſpū lenitatis:confirmeturqꝫ
in eo charitas,& excuſet malū factum intentio bona. Imo
recuperate cum gaudio quem dolebatis amiſſum:contra-
ctamqꝫ de fratris egreſſione ac tranſgreſſione triſtitiā, ef-
fuget citiſſima de regreſſione lætitia. Cōfido aūt de omni
potentis miſericordia,quia q̄cq̄d exaſperauit inordinata
diſceſſio poſtmodum deliniet emendata conuerſatio.

Ad quondam abbatem. Epiſtola. CII.

SVper fratre turbato &; turbāt fratres, & con-
tēnente magiſtrū, breue tibi,ſed fidele damus
conſilium. Diaboli ſtudium eſt circuire in do-
no dei,& q̄rere quem deuoret:tuæ econtra ui-
gilantiæ,inquantum potes,nunquam locū dare diabolo.
Quanto igitur ille acrius inſiſtit, q̄uo à grege infirmā ſe-
paret ouiculam:quatenus eò licentius rapiat,quo nō fue-
Pſal.12. rit qui eripiat:tanto enixius tibi quantum in te eſt,reſiſtē
dum eſt ne de manu tua poſſit eam eruere, neq̄ñ dicat ini-
micus,p̄ualui aduerſus eum. Itaqꝫ aggredere fratrē omni
officio charitatis, uidelicet beneficijs, ſalutaribus moni-
tis,ſecretis increpationibus,publicis exhortationibꝰ,du
ris etiā & uerborū & uerberū correptionibꝰ, quodqꝫ effi
1.Cor.6. cacius eſſe ſolet,tuis ad deum pro eo fratrumqꝫ pijs ora-
tionibus. Q̃ ſi iam hæc oīa feciſti nec p̄feciſti,ad apoſtoli
conciliū confugiendum eſt,dicentis. Auferte malū ex uo-
bis. Auferat̃ ergo malus,ne malos generet. Neqꝫ eñ pōt
arbor mala fructus niſi malos facere. Auferatur autem di-
co ſed non quomodo ipſe uult,ut uidelicet tanquam ex
tuo licentia,cum male ſecura conſcientia extra congrega
tionem contra profeſſionē deuitans ſubiectionem,ſui iu-
ris eſſe,ſua permittat̃ uiuere lege. Sed abſcindat̃ ut oīs
morbida à grege,ut putridum membrū à corpore:q iam
exinde ſe pro certo nouerit à te haberi tanquā ethnicū &
publicanum. Et ne timeas eſſe contra charitatē,ſi uniꝰ eie
ctione ſcandalū multorum recōpenſaueris pace: quippe
qui ſua forte malitia, fratrum cohabitantium turbare fa-
cile poterat unanimitatem. Conſoletur te illa ſalomonis
Eccli.7 ſententia: Quem deus negligit,nemo poteſt corrigere. Et
illa ſaluatoris. Omnis plātatio quam non plantauit pater Matt.5.
meus,eradicabitur. Et illa beati Ioannis euangeliſtæ de-
ſchiſmaticis. A nobis exierūt,ſed non erant ex nobis. Et 1.Ioā.2.
rurſus apud apoſtolū. Infidelis ſi diſcedit, diſcedat. Alio- 1.Cor.7.
quin non eſt relinquēda uirga peccatorum ſuper ſortem
iuſtorum,ut non extendant iuſti ad iniquitatem manus
ſuas. Melius eſt enim ut pereamus,quam unitas.

Epiſtola. CIII.

ET ſi facie ignotꝰ nobis,et ſi corpore remotus à
nobis,amicus tñ es: & amicitia notū iā nobis,
et præſentē te facit. Hāc tibi te neſciēte cōpara
uit nō caro & ſanguis,ſed ſpūs dei qui Vuillel-
mū fratrē tuū æterna nobis ſocietate,& ſpiritali charitate
deuinxit,ac p eū te q̄qꝫ,ſi dignū iudicas. At ſi ſapis,nō cō
tenēs eorū amicitiā quos ueritas btōs clamat,& reges p̄-
nūciat cælorū. Quā quidē beatitudinē nō inuidemꝰ tibi.
Nec eñ cōicata tibi,nobis minuit̃,nec noſtri p̄inde termi
ni reſtringūtur,ſi & tu regnaueris. Quænā uerò inuidiæ
cauſa pōt eſſe,ubi fortiū magnitudini,conſortiū multitu-
do nil detrahit? Volo te eſſe amicū pauperū,magis autem
imitatorē. Ille gradus proficientium eſt,hic perfectorum.
Amicitia pauperū,regum amicos cōſtituit,amor pauper
tatis,reges. Regnū deniqꝫ cælorū pauperū eſt:& eſt regiæ
poteſtatis beare pro uoluntate amicos. Facite,inquit, uo Lucæ.16
bis amicos de māmona iniquitatis :ut cū defeceritis reci-
piāt uos in æterna tabernacula. Vides quia magna digni
tas,ſancta paupertas ſit,ut non modo patrociniū ipſa ſibi
nō q̄rat,ſed & ferat idigētibꝰ. Quale eſt hoc abſqꝫ interuē
tu cuiuſpiā angelorū uel hominū,ſola diuinæ gratiæ cōfi
dentia accedere per temetipſum ad uultū gloriæ,capeſce
re ſumma rerū,attingere totius magnificentiæ culmē. Ve
rū qualibꝰ iſta tu tibi impedias rebus,utinā ſine diſſimu-
latione attēdas. Væ,uæ,uapor eſt ad modicū parēs,quod
æternæ felicitatis aditū intercludit,quod perennis lumi-
nis incircūſcriptā claritatē abſcondit,quod uniuerſitatis
ſcientia fraudat,quod ſummæ priuat dignitatis honore.
Quouſqꝫ tu tātæ gloriæ p̄fers fœnū q̄d hodie eſt,& cras
in clibanū mittit̃,carnē dico & eius gloriam? Siquidē oīs 1.Petri.1.
caro fœnū,& oīs gloria eius tāquā flos fœni. Si ſapis,ſi ha
bes cor,ſi tecū eſt lumē oculorū tuorū : deſine iā ea ſeq,q̄
& aſſequi miſerū eſt. Beatus q poſt illā nō abijt que poſſeſ
ſa onerant,amata inquinant,amiſſa cruciant. An non ea ſa
tius cū honore ſpernis,quàm cū dolore perdis? An non
ea prudētius xp̄i cedis amori quam morti? Eſt in inſidijs
prædo,cuiꝰ manibꝰ nec te,nec tua potes ſubducere. Non
poterit p̄uideri:qa tāquā fur in nocte ita ueniet. Nihil in-
tuliſti in hunc mundū,haud dubiū quia nec quicquā au-
feres. Dormies ſomnum tuū,& nihil inuenies in manibꝰ
tuis. Sed noſti hæc:non eſt in docendo te ſuperflue labo-
randum. Orandum potius ut quod tibi iam noſſe datum
eſt,detur & implere prout oportet.

Ad Magiſtrum Gualterum de Caluo monte.
Epiſtola. CIIII.

SEpe meū animum dulciſſima tui ſubeunte me-
moria: doleo ſup te Gualtere chariſſime,cogi-
tans nimirū illud tuæ iuuentutis decus,& in-
genij acumen,ſciētiæ & eruditionis ornatum,
quodqꝫ his oībus excellentius eſt in chriſtiano,tuos illos
mores ingenuos quam inanibus ſtudijs atteras,dū de tan
tis muneribus non auctori xp̄o,ſed rebus deſeruias tran-
ſitorijs. O ſi (q̄d auertat deus,mors inopinata ſubripiēs
iſta cōcuſſerit,heu ſubito cuncta uelut ad impulſum uren Pſal.36
tis & furentis uenti,tanquam fœnū uelociter areſcent,&
quemadmodū olera herbarum cito decident. Quid ergo
tecum tolles de omni labore tuo,quem operatꝰ fueris ſu-
per terram? Quid retribues dño pro oībꝰ quæ tribuit ti-
bi? Quid inquā lucri pro tot tibi creditis talentis referes
creditori? O ſi uacuam manum inuenerit ille,ille donorū
prōptus q̄dē auctor,ſed importunus exactor. Veniet eñ
ueniet,& nō tardabit,ad requirendum utiqꝫ quod ſuum
eſt cum uſura. Suum nempe aſſerit,omne quod te in tua
patria

patria pomposis ſed periculoſis fauoribꝰ nobilitat/quide
tur. Genus clarū,corpus aptum,forma eligans,ingenium
uelox,eruditionis utilitas,& honeſtas morū,glorioſa qui
dem ſunt:ſed ei à quo ſunt. Si tibi uſurpas,eſt qui quærat
& iudicet. Eſto tamen. Liceat tibi hæc interim aſcribere
Rom.4. noī tuo,& gl̃iari in laude tua,& uocari ab hoībꝰ rabbi,&
facere tibi nomē grāde dūtaxat ſup terram:quid tibi poſt
mortem de his oībus,niſi ſola fortaſſe memoria relinque-
tur,& hoc quoqꝫ ſolummō ſuper terrā? Scriptum quippe
eſt: Dormierunt ſumnū ſuū: & nihil inuenerunt oēs uiri
Pſal.75. diuitiarū in manibus ſuis. Q̃ ſi hic eſt finis oīm loborum
tuorū (ut pace tua dixerim) q̄d habes ampliꝰ iumēto? Si-
quidem & de tuo palefrido cum mortuus fuerit: perhibe
bitur quia bonꝰ fuit. Simul uide quid tibi ante tribunal
illud terrificū rñdēdum ſit, de eo quod acceperis in uano
aīam tuā,& aīam talem, ſi tñ inueniaris nil egiſſe amplius
de immortali & rōnali ſpū tuo, quàm quoduis pecus de
ſuo,cū brutus utiqꝫ ſpūs non uiuat:niſi quādiu uiuificat,
& uno eodemqꝫ momento & uiuificare pariter deſinat &
uiuere. Quid q̄ſo dignū te iudicabis,q factus ad imaginē
factoris,tātæ in te maieſtatis nō defendis dignitatē: & tu
hō cum in honore eſſes,honorē tuum nō intelligēs, com-
paratus iumētis inſipientibus,& ſimilis factus ſis illis:dū
nil ſpūale uidelicet aut æternum elaboraueris, ſed inſtar
belnini ſpūs,qui ut à corpore,ita cū corpore diſſoluit̃,ſo-
lis fueris cōtentus corporalibꝰ ac tp̄alibus bonis, euāge-
Ioan.6. lici illius ſurdus auditor cōſilij. Operamini nō cibū q pe-
Pſal.23. rit,ſed q p̄manet in uitā æternā? Scriptū eſt aūt,ꝙ nō aſcē
dit in montē dñi, niſi q nō accepit in uano aīam ſuā. Sed
ne is quidē,niſi etiā fuerit innocēs manibus,& mūdo cor
de. Videris tu an de tuis hoc operibus ſimul & cogitatio
nibus p̄ſumere audeas. Si autē,attende q̄d mereatur uni
tas,ſi ſola ſufficit inutilitas ad damnationem. Et reuera ſe-
cura nō erit ſpina uel tribulus, ubi ſecuris infructuoſæ ar
bori poni uidebitur,nec parcet pūgenti,qui minat̃ & ſte-
Eſaia.5. rili. Væ igitur & uæ iterū,de quo dicetur. Expectaui ut fa
ceret uuas,& fecit labruſcas. Sed noui ego quàm liquido
& copioſe hæc me quoqꝫ tacente cogitare ſufficias,mater
no uerò deuinctus amore, necdū poſſis abijcere,quod iā
contēnere noris. Et q̄d ego ad hæc rñdebo tibi? Vt matrē
deſeras? Sed inhumanū uidetur. Vt cū ipſa maneas? Sed
nec ipſi expedit, ut ſit filio cauſa perditionis. Fortè ut &
mundo ſimul milites & xp̄o? Sed nemo pōt duobus dñis
ſeruire. Mater tua uult cōtraria tuæ, ac p hoc & ſuæ ipſiꝰ
ſaluti. Elige ergo tu è duobus quoduis: aut unius uideli-
cet ſatisfacere uolūtati,aut utriuſqꝫ ſaluti. Verū ſi multū
eam diligis, deſere potius ipſam propter ip̄am: ne ſi xp̄m
deſeras ut maneas cū ipſa, propter te pereat & ipſa. Alio
quin male meruit de te quæ te peperit,ſi propter te perit.
Quō eñ non perit,q̄ ip̄m quē peperit perimit? Et hæc di
xerim,ut tuo aliquo modo carnali condeſcendā cōſulāqꝫ
affectui. Cæterū fidelis ſermo,& omni acceptione dignꝰ,
ut etſi impiū eſt contēnere matrē : contēnere tamē p̄pter
Mat.15. xp̄m,p̄iſſimū eſt. Nā qui dicit. Honora patrem & matrē:
Mat.10. ipſe etiam dixit. Qui amat patrem,aut matrem plus quàm
me,non eſt me dignus.

Ad romanum Romane curie ſubdiaconum.
Epiſtola. CV.

BErnardꝰ abbas clareuallis Romano ſuo quod
ſuo. ¶Bene feciſti chariſſime tui nobis per lite
ras & renouans dulcem memoriā, & excuſans
moleſtiſſimam morā. Minime quidem deſide-
rantium te cordibꝰ ulla potuit ſubripere quandoqꝫ obli
uio tuæ dilectionis,ſed te tui fateor penè oblitū eſſe puta
uimus,priuſquam illas literas uideremus. Nunc itaqꝫ rū-
pe moras,fac cito quod ſcripſiſti:& ſi ueraciter ſtilus exp̄ſ
ſit affectum:efficaciter opus ſtilum teſtificetur. Quid tar-
das ipſum quem iamdudum conceperas ſpm̄ parturire ſa-
lutis? Nil mortalibus uel morte certius:uel incertius ho-
ra mortis. Siquidem tāquam fur in nocte ita ueniet. Væ
prægnantibus in illa die. Si ſuperauerit & p̄uenerit hūc
tā ſalutiferū partū:heu perfodiet domum,ſanctum germē
extinguet. Cum enim dixerint pax & ſecuritas:tūc repen
tinus ſuperueniet eis interitus ſicut dolor in utero habē-
ti,& non effugient. Volo te mortem etſi nō effugere cer-
tè uel nō timere. Iuſtus quippe mortem etſi nō cauet, tñ
nō pauet. Deniqꝫ ſi morte p̄occupatꝰ fuerit,in refrigerio
erit. Morit̃ quide & iuſtus,ſed ſecure:quippe cuius mors
ut præſentis eſt exitus uitæ ita introitus melioris. Bona
mors ſi p̄ctō moriaris,ut iuſtitiæ uiuas. Hæc mors neceſſe
eſt ut præcurrat,ut ſequatur illa ſecura. In hac uita quan-
diu durat:cōpara tibi illā q̄ ſemper durat. Dū uiuis in car
ne,morere mūdo: ut poſt mortem carnis deo uiuere inci-
pias. Quid eñ ſi cōciderit mors ſaccū corporis tui,dū te
ſubinde circundet lætitia? O quàm beati mortui q in dño
moriuntur, audientes à ſpū ut requieſcant iā à laboribus Apo.14
ſuis. Non ſolū aūt,ſed & ſuccedit iocunditas de nouitate,
ac de æternitate ſecuritas. Bona proinde mors iuſti pro-
pter requiē,melior propter nouitatē,optima p̄pter ſecu-
ritatē. Ecōtra,mors peccatorū peſſima. Et audi unde peſ-
ſima. Mala ſiquidem eſt in mundi amiſſione,peior in car- Pſal.33.
nis ſeparatione,peſſima in uermis ignisqꝫ duplici contri-
tione. Eya ergo feſtina,exi,recede:moriatur aīa tua morte
iuſtorū, quo fiant & nouiſſima tua horū ſimilia. O quàm
p̄cioſa in conſpectu dñi mors ſanctorū eius. Fuge q̄ſo,in Pſal.115.
uia peccatorū ne ſteteris. Quō uiuere potes, ubi mori nō
audes? Cum panibus occurrere fugienti,paratos nos eſſe
confidito.

Ad magiſtrum Henricum murdach. Ep̄la. CVI.

DIlecto ſuo Henrico murdach. B. abbas dictꝰ de
claraualle ſalutē & non in uia. ¶ Quid mirum
ſi inter proſpera fluctuas & aduerſa:qui necdū
ſtatuiſti ſupra petrā pedes tuos? At ſi iures &
ſtatuas cuſtodire iudicia iuſtitiæ domini : quid horum te
poterit ſeparare à charitate xp̄i? O ſi ſcires. Et quid dicā?
Oculus deus non uidit abſqꝫ te:quæ præparaſti diligenti
bus te. Sed tu frater:q (ut audiui) p̄phetas legis,putas in
telligis quæ legis? Nam ſi intelligis, ſentis utiqꝫ ſenſum
propheticæ electionis eſſe chriſtum. Quem uidelicet ſi ap
prehendere cupis:citius illum ſequendo quàm legēdo cō
ſequi potes. Quid quæris uerbum in uerbo,quod iam ca
ro factum præſto eſt oculis? Iam enim de latibulo prophe
tarum egreſſus eſt ad oculos piſcatorum : iā de mōte um-
broſo & cōdenſo tanquam ſpōſus de thalamo ſuo proſili
uit in campū euangelij. Iā q habet aures audiendi,audiat
illū clamātē i tēplo. Qui ſitit ueniat ad me & bibat. Et ue Ioan.7.
nite ad me oēs q laboratis & onerati eſtis,& ego reficiam Matt.11.
uos. Tu ergo times deficere:ubi ſeueritas reficere te pro-
mittit? Certe ſi tñ te delectat tenebroſa aq̄ de nubibꝰ ae-
ris:quāto iocundius haurias de ſereniſſimis fontibus ſal-
uatoris? O ſi ſemel paululū quid de adipe frumenti unde
ſatiatur hieruſalē,deguſtares: quàm libenter ſuas cruſtas
rodēdas literatoribꝰ iudæis relinqueres. O ſi te unquā in
ſchola pietatis ſub magr̄o Ieſu merear habere ſodalem. O
ſi mihi liceat purificatū prius tui pectoris uaſculū ſuppo-
nere unctioni quæ docet de omnibus. O quàm libens ti-
bi pariter calidos panes:quos utiqꝫ adhuc fumigantes,&
quaſi modo de furno (ut aiunt) recens tractos, de cæleſti
largitate crebro xp̄s ſuis pauperibus frangit? Vtinam ſi
quam mihi guttā q̄nqꝫ de pluuia uoluntaria quā ſegrega
uit hæreditati ſuæ ſtillare dignetur in dulcedine ſua pau-
peri deus, mox eam tibi poſſem refundere : & rurſus à te
uiciſſim recipere q̄d ſenſeris? Experto crede,aliquid am-
plius inuenies in ſyluis quàm in libris. Ligna & lapides
docebunt te,q̄d à magiſtris audire non poſſis. An nō pu-
tas poſſe te ſuggere mel de petra,oleumqꝫ de ſaxo duriſſi-
mo? An nō mōtes ſtillant dulcedinē,& colles fluūt lac &
mel, & ualles abūdant frumento? Multis occurrentibus
mihi dicendis tibi,uix me teneo. Sed quia non lectionem
ſed orationem petis:adaperiat dominus cor tuum in lege
ſua,& in præceptis ſuis. Vale.
¶Idipſum ipi Vuilielmus & yuo. Quid ſuper hoc uobis

dicemus? Quos uidere:& ad qd deſiderenꝰ ſcitis. Quā-
tum uerò nec nos dicere nec uos ſcire poteſtis. Oramꝰ er-
go deū ut uobis quo nos præiſſe debueratis, tribuat uel
ſequi: quatinꝰ & in hoc tantæ humilitatis magiſtrū tenea
mus: cū uidelicet nō deſpexeritis magiſter ſeq diſcipulos.

Ad thomā præpoſitū de Beuerla. Epiſtola. CXII.

THomæ dilecto filio ſuo. B, qđ filio. ¶ Quid opꝰ
eſt uerbis? Feruens ſpiritus & uehemens deſi-
derium aperiri ſola lingua non ſufficit. Loquā
tur nobis affectū tuum & reliqua mēbra. Præ-
ſens melius & innoteſces nobis: & nos cognoſces. Iamdu
dum ab inuicem tenemur alterutrū debitores: ego fidelis
curæ: tu humilis obedientiæ. Probet utrūqꝫ ſi placet opꝰ,
non calamus. Volo te & tibi uſurpare, & in me probare il
Ioan. 5. lam unigeniti uocem. Opera quæ dedit mihi pater ut fa-
ciam: ipa teſtimoniū perhibēt de me. Sic re uera: ſic unici
filij ſpiritus teſtimoniū perhibet ſpiritui noſtro ꝙ filij dei
ſumus & nos: cum ſuſcitans ex operibus mortuis largitur
opera uitæ. Non ex folijs, non ex floribus, ſed ex fructu ar
Matt. 7. bor bona malaue dignoſcitur. Deniqꝫ, à fructibus, ait, co-
gnoſcetis eos opa, ergo & nō ꝟba diſcernūt īter filios dei
& filios diffidentiæ. Operibus proinde deſideriū, & ape-
ri tuū, & experire noſtrū. Deſideramus præſentiam tuā
quærimus optimam, imo promiſſam exigimus. Cur tan-
to? Nil in ea ſanè expetimꝰ de carne & ſanguine. Aut pro
ficere ex te cupimꝰ, aut prodeſſe tibi. Generoſitas ſangui
nis proceritas corporis, forma elegans iuuenilis decor,
prædia, palatia, immenſa ſuppellex inſulæqꝫ dignitatum,
adde & mundi ſapientiam, de mundo ſunt hæc: & mundꝰ
quod ſuum eſt diligit. Sed quouſqꝫ? Nō ſolū em̄ nōſem-
per: utpotè qui non ſemper erit, uerum nec diu quidem
Diu ſi quidem iſta in te mūdus habere non poterit: & te
quippe ipſum in breui non habiturus. Nam breues dies
hoīs ſunt. Mūdus quidē cū ſuis cōcupiſcētijs trāſit: ſed te
prius emittit, quàm ipe ꝑtrāſit. Quid te ſine fide delectat
amor mox finiendus? Nos uerò te, nō tua diligimus. Tua
ſint á quo ſunt. Tu tuæ promiſſionis memor, tui nobis cō
piā diutiꝰ nō negaris, amantibus te ſynceriter & amaturis
pēniter. Pure ſiquidem nos amantes in uita nr̄a: in morte
quoqꝫ nō erimꝰ ſeparati. Nā ea q̄ in te uel potiꝰ tibi appe-
timus, nō huius corpis ſunt: nec huiꝰ tpis tm̄: ideoqꝫ nec cū
corpe deficiunt, nec cū tpe ꝑtereūt. Quinimo poſito cor-
pe plꝰ delectāt, poſt tpa durāt. Nil ſimile habēt cum ſupra
enumeratis eorumue ſilibꝰ, q̄ utiqꝫ īſunt tibi: non ex pr̄e,
ſed ex mūdo. Quid horū em̄ uel nō ꝑuenit mortē: uel nō
īuenit? At uerò iſta optima pars eſt, q̄ nō auferet ī æternū
Quid iſtud? Nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec in
cor hoīs aſcēdit. Qui hō eſt & ſm hoīm ābulat, q uidelicet
(ut manifeſtiꝰ dicā) carni adhuc acqeſcit & ſanguini: qd il
lud ſit, penitꝰ neſcit: qa caro & ſanguis nō reuelabūt q̄ ſolꝰ
reuelat deꝰ ꝑ ſpm̄ ſuū. Aīalis ergo hō ad hoc ſecretū neq̄-
quā admittit: ſiqdē non ꝑcipit ea q̄ ſunt ſpūs dei. Beati q
audiūt. Vos aūt dixi amicos: quia oīa q̄cunqꝫ audiui à pa-
tre meo, nota feci uobis. O ſecl'ū nequā, qđ ſolos tuos ſic
ſoles beare amicos, ut dei facias inimicos: conſequēter &
indignos cōſilio beatorū. Planè em̄ q amicꝰ uult ēē tuus:
inimicus dei conſtituit. Qđ ſi ſeruus neſcit qd faciat dn̄s
eius quāto minus inimicus? Porrò aūt amicus ſpōſi ſtat:
Can. 5. & gaudio gaudet ꝓpter uocē ſpōſi. Vnde & loquit. Aīa
mea liquefacta eſt ut dilectus locutꝰ eſt. Amicꝰ itaqꝫ mun-
di excluditur à conſilio amicorum dei: qui nō ſpm̄ huius
mūdi acceperūt: ſed ſpm̄ q ex deo eſt: ut ſciant q̄ à deo do-
nata ſunt ſibi. Cōfiteor tibi pater quia abſcondiſti hæc à
ſapientibus & prudētibus & reuelaſti ea paruulis. Ita pa-
ter, qa ſic fuit placitū ante te: nō qa ſit meritū uel ab ipſis.
Oēs em̄ peccauerūt, & egēt glīa dei: ut gratis mittas ſpm̄
filij tui clamātē in cordibꝰ filiorū adoptionis abba pater.
Hoc qppe ſpū q aguntur hi filij ſunt: nec paterno prorſus
arcendi conſilio. Habēt nempe in ſe manentē ſpm̄ q ſcru-
tatur etiā profunda dei. Deniqꝫ qd ignorēt: quos unctio
docet de omnibus? Væ, uobis filij huius ſeculi à ueſtra
inſipiente prudentia, ignorātes ſpm̄ ſalutarē: nec partici-
pantes conſiliū quod ſolus ſoli eructat filio: excepto cui
uoluerit filius reuelare. Quis enim cognouit ſenſum dn̄i
aut quis conſiliarius eius fuit? Non equidē nullus: ſed ra
rus. Soli ſanè qui ueraciter dicere poſſunt. Vnigenitus q
eſt in ſinu patris, ipſe enarrauit nobis Væ mūdo à ſtrepi-
tu. Clamat in populis eiſdem unigenitus tāquam magni
conſilij angelus. Qui habet aures audiendi audiat. Et qm̄ Lucæ. 8.
dignos non inuenit ſenſus, quibus patris committat ar-
canum, texit parabolas turbis: ut audientes non audiant,
& uidentes non intelligant. Cæterum amici ſeorſum au-
diunt. Vobis datum eſt noſſe myſterium regni dei. Qui-
bus & loquitur. Nolite timere puſillus grex: qa cōplacuit Luc. 12.
patri ueſtro dare uobis regnum. Qui ſunt hi? Vtiqꝫ quos
ꝑſciuit & prædeſtinauit cōformes fieri imaginis filij dei:
ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus. Magnum ſe
cretumqꝫ innotuit conſiliū. Nouit dn̄s qui ſunt eius. Sed
quod notum erat dei: manifeſtatum eſt hoībus. Nec alios
ſanè dignatur tanti participatione myſterij: niſi eos ipos
quos ſuos præſciuit & prædeſtinauit. Nam quos præde-
ſtinauit, hos & uocauit. Quis em̄ ſanè niſi uocatus ad dei
accedit conſilium? Quos autē uocauit, hos & iuſtificauit.
Oritur quippe ſol nō is qui quotidie oriri cernitur ſuper
bonos & malos: ſed q timentibus deū ꝓphetica ꝓnuncia-
tione ꝓmittitur ſolis ad cōſilium uocatis. Vobis, inquit,
qui timetis deū, orietur ſol iuſtitiæ. Manētibus igitur in Mala. 4
tenebris filijs diffidentiæ: euadit in nouā hāc lucem lucis
filius de poteſtate tenebrarū, ſi tm̄ iam fidenter deo dicere
poteſt. Particeps ego ſum oīm timentium te. Vides quia
præcedit timor, ut ſequatur iuſtificatio? Forſitan ergo ti Pſal. 118.
more uocamur, amore iuſtificamur. Deniqꝫ iuſtus ex fide
uiuit, illa ꝓculdubio quæ operatur ex dilectione. Audiat
itaqꝫ in ſui uocatione peccator quod timeat: & ſic accedēs
ad ſolem iuſtitiæ, uideat illuminatus quod diligat. Quid-
nam eſt illud? Miſericordia dn̄i ab æterno & uſqꝫ in æter- Pſa. 102.
nū, ſuper timētes eū. Ab æterno ꝓpter prædeſtinationē,
in æternum propter beatificationē. Altera carens princi-
pio, altera neſciēs finem. Siquidem quos ab æterno præ-
deſtinauit, in æternum beatificat: intercedēte ſanè media
uocatione una cum iuſtificatione, dūtaxat in adultis. Sic
ad ortū ſolis iuſtitiæ, ſacramentum abſcōditū à ſeculis de
prædeſtinatis & beatificandis emergere quodāmodo in
cipit ex abyſſo æternitatis, dum quiſqꝫ uocatus per timo-
rem, iuſtificatus per amorē, præſumit ſe quoqꝫ eſſe de nu-
mero beatorum: ſciens nimirum qa quos iuſtificauit, illos
& magnificauit. Quid em̄? Audit ſe uocari, cū timore cō-
cutitur: ſentit & iuſtificari, cū amore perfundit & de ma-
gnificatione diffidet? Initiatur, prouehitur: & de ſola con
ſummatione deſperabit? Nempe ſi initiū ſapiētiæ timor
dn̄i, in quo dicta eſt eſſe noſtra uocatio: quid niſi proue-
ctus in ſapientia eſt amor dei, is duntaxat qui interim ex fi
de eſt, ex quo & noſtra ſit iuſtificatio? Quid item niſi con
ſummatio in ſapientia eſt, ipſa quā in fine ſperamus, de di-
uina illa & deifica uiſione glorificatio? Sic abyſſus abyſ-
ſum inuocat in uoce cataractarū ſuarū cū in terrore iudi-
ciorum ſuorum immenſa illa æternitas & æterna immenſi
tas, cuius ſapientiæ non eſt numerus: cor hoīs prauum &
inſcrutabile, mira ſua bonitate & potentia educit in admi
rabile lumen ſuum. Verbi gratia. Ponamus hominem in
ſeculo, ſeculi adhuc & ſuæ carnis amore retentum: & cum
terreſtris hominis imaginem portet, incubātem terrenis
nil de cæleſtibus cogitantem: quis hunc non uideat hor-
rendis circumfuſum tenebris, niſi qui in eadē mortis um-
bra ſedet: quippe cui nullum adhuc ſuæ ſalutis ſignū elu-
xerit: cui necdum in aliquo interna teſtetur inſpiratio. an
boni de ſe quippiā æterna teneat prædeſtinatio. At uero
ſi ſuperna eum miſeratio dignāter qn̄qꝫ reſpexerit, immi-
ſeritqꝫ ſpm̄ cōpunctionis, quatenus ingemiſcat: & reſipi-
ſcat, uitet uitā, domet carnem, amet proximum, clamet ad
deum: proponatqꝫ decēter uiuere deo, nō ſeculo: ex qua
deinde ſuperni luminis gratuita uiſitatione, & ſubita
mutatione

mutatione dextere excelſi agnoſcat ſe merito quidē non
iā iræ ſed gratiæ filium qppe q paternū erga ſe diuinæ bo-
nitatis experitur affectum, ꝙ ſe utiqꝫ hactenus intm̄ latue
rat, ut nō ſolū neſciret utrumnam dignus foret amore an
odio: uerūetiam odium magis non amorem propria con-
uerſatio teſtaretur. Erant em̄ tenebræ adhuc ſuper faciem
abyſſi: nōnne is tibi uidetur quaſi de abyſſo ꝓfundiſſima
& tenebroſiſſima horrēdæ ignorātiæ, in aliā quādā quoqꝫ
trahi abyſſum è regione amœnā & lucidā claritatis æter-
næ? Et tunc demū quaſi diuidit deus lucē à tenebris: cum
peccator ſole illucente iuſtitiæ, abiectis operibus tene-
brarum induitur arma lucis, & is quē prior uita propria
conſcientia, tanquā reuera filiū gehennæ deputauerat ar
doribus ſempiternis, ad tantā uiſitantis ſe orientis ex al-
to dignationem reſpirans, gloriari etiā incipit præter ſpē
in ſpē gloriæ filiorū dei, quā iā nimirum à uicino reuelata
Pſal. 4. facie exultans, nouo in lumine ſpeculat, & dicit. Signatū
eſt ſuper nos lumē uultus tui domine: dediſti lætitiam in
corde meo. O domine quid eſt homo qa innotuiſti ei: aut
filius hoīs quia reputas eum? Iam ſe ô bone pater uermis
uiliſſimus, & odio digniſſimꝰ ſempiterno, tm̄ cōfidit ama-
ri qm̄ ſe ſentit amare: imo quia ſe amari præſentit, non re
damare confunditur. Iam apparet in lumine tuo ô inac-
ceſſibilis lux, quid boni penes te, etiā cum malus eſſet, mi
ſerum maneret homūculū. Amat proinde non immerito:
quia amatus eſt ſine merito. Amat ſine fine: qa ſine princi
pio ſe cognoſcit amatū. Prodit in lucem ad miſeri cōſola-
tionem, magnū conſiliū quod ab æterno latuerat in ſinu
æternitatis: quòd nolit uidelicet deus mortē pctōris, ſed
magis ut conuertat & uiuat. Habes hō huius arcani indi
cem ſpū iuſtificantem, eoqꝫ ipſo teſtificantem ſpūi tuo ꝙ
filius dei & ipſe ſis. Agnoſce conſiliū dei in iuſtificatione
Pſal. 118. tui. Confitere & dic. Conſiliū meum iuſtificationes tuæ.
Præſens namqꝫ iuſtificatio tui, & diuini eſt conſilij reuela
tio, & quædam ad futuram gloriā præparatio. Aut certè
prædeſtinatio: ipſa potius ꝑparatio eſt, iuſtificatio autem
Matt. 3. magis iam appropinquatio. Deniqꝫ ait. Agite pœniten-
tiam, qa appropinquabit regnū cælorū. Audi & de ꝑde-
Mat. 25. ſtinatione: ꝙ ipſa ſit præparatio. Percipite, inquit, regnū
quod uobis paratum eſt ob origine mūdi. Nemo itaqꝫ ſe
amari diffidat: qui iam amat. Libenter dei amor noſtrum
quē præuenit ſubſequitur. Nam quō redamare pigebit,
quos amauit, & necdum amantes? Amauit, inquam, ama-
uit. Habes em̄ dilectionis pignus ſpm̄, habes & teſtem fi-
delem Ieſum, & hunc crucifixum. O geminū ipmqꝫ firmiſ
ſimū dei erga nos amoris argumētum. Xp̄s morit & mere
tur amari. Spiritus afficit, & facit amari. Ille facit cur ame
tur, iſte ut ametur. Ille ſuā multā dilectionem in nobis cō-
mendat, iſte & dat. In illo cernimus quod amemus, ab iſto
ſumimus unde amemus. Charitatis igitur ab illo occaſio
ex iſto affectio. Quanta confuſio dei filium ingratis ocu-
lis cernere morientē. Qđ quidē facile cōtingit: ſi deſit ſpi
ritus. Nunc aūt qa charitas dei diffuſa eſt in cordibus no
ſtris per ſpiritū ſanctū qui datus eſt nobis, amati amamus
amantes amplius meremur amari. Si enim cum adhuc ini
mici eſſemus, recōciliati ſumus deo per mortem filij eius:
multomagis reconciliati ſalui erimus in uita ipſiꝰ. Quid
em̄? Qui proprio filio non pepercit, ſed pro nobis oībus
tradidit illum: num etiam omnia cum ipſo daturus eſt no-
bis? Cum ergo geminū teneamus noſtræ ſalutis indiciū,
geminam ſanguinis & ſpiritus effuſionē: neutra ſine alte-
ra prodeſt. Nam nec ſpiritus dat niſi credentibus in cru-
cifixū: nec fides ualet, ſi non operatur ex dilectione. Dile-
ctio aūt, donū ſpūs eſt. Qđ ſi ſecundus hō (xp̄m loquor)
factus eſt non ſolum in aīam uiuentē, ſed etiā in ſpm̄ uiui-
ficantē, ex uno uidelicet moriens, ex altero mortuos ſuſci
tans: quid mihi prodeſſe pōt qđ in ipſo moritur, abſqꝫ eo
Ioan. 6. qđ uiuificat? Deniqꝫ ipſe ait. Caro non prodeſt quicquā:
ſpūs eſt q uiuificat. Quid eſt autē uiuificat, niſi iuſtificat?
Ezec. 18. Cū enim mors aīæ pctm̄ ſit, aīa quippe q̄ peccauerit, ipſa
Roma. 1. morietur: uita eius ſine dubio iuſtitia eſt: qm̄ iuſtus ex fi-
de uiuit. Iuſtus aūt quis eſt, niſi qui amanti ſe deo, uicē re-
pendit amoris? Quod nō fit niſi reuelāte ſpū per fidē hoī
æternū dei propoſitū, ſup ſua ſalute futura. Quæ ſanè re-
uelatio nō eſt aliud quàm infuſio gratiæ ſpiritalis, ꝑ quā
dum facta carnis mortificantur, hō ad regnū præparatur
qđ caro & ſanguis non poſſident: ſimul accipiens in uno
ſpū, & unde ſe ꝑſumat amatum, & unde redamat, ne gra-
tis amatus ſit. Hoc itaqꝫ eſt illud ſacrū ſecretumqꝫ cōſiliū
qđ à patre filius in ſpū ſancto accipiēs: ſuis quos nouit ꝑ
eundem ſpm̄ iuſtificādo eos cōicat, & cōicando iuſtificat
quādo id quiſqꝫ accipit in ſui iuſtificatiōe, ut incipiat &
ipſe cognoſcere ſicut & cognitus eſt: cum uidelicet dat &
ipſi præſentire aliqd de ſua ipſiꝰ futura beatitudine: quem
admodum ab æterno latuit in ꝑdeſtinante, plenius appa-
riturū in beatificāte. De qua tm̄ iā percepta ſuimet ex par
te notitia, interim quidē gloriet in ſpe, nōdū tm̄ in ſecuri
tate. Quèm miſerādi qui ad tā iocundū iuſtorū cōſilium,
nullū adhuc tenent ſuæ uocatiōis teſtimoniū? Dn̄e quis Deu. 31.
credidit auditui nr̄o? O utinā ſaperent & intelligerēt. Ve
rū niſi crediderint: non intelligēt. Sed habetis & uos o in
fœlices ſeculi male ſecuri amatores, ur̄m ſeorſum a iuſtis
cōſiliū. Squāma ſquamæ cōiungit: & nō eſt ſpiraculum in
uobis. Habetis, inquā, & uos o ipij cōicatū adinuicē con
ſiliū: ſed planè aduerſum dn̄m, & aduerſus xp̄m eius. Etei Pſal. 2.
ſi dicēte ſcriptura pietas eſt cultus dei: ꝓfectò qſquis plus
amat mūdū quā deū, ipius atqꝫ idololatra ēē cōuincitur.
colēs & ſeruiēs creaturæ, potiꝰ quàm creatori. Habētibꝰ
aūt (ut dictū eſt) ſctis atqꝫ ipijs ſuū ad ſe quibuſqꝫ cōſiliū,
magnū ꝓculdubio īter utroſqꝫ chaos firmatū eſt. Nā quō
iuſtus lōge ſe facit à cōſilio & cōſilio malignātiū: tua nec
reſurgunt oīno ipij in iudicio, neqꝫ pctōres in cōſilio iu- Pſal. 1.
ſtorū. Eſt qppe iuſtorū cōſiliū, pluuia uoluntaria quā ſe-
gregauit deus hæreditati ſuæ: Eſt conſiliū uerè ſecretum:
deſcēdēs nimirū ſicut pluuia in uellus. Eſt fons ſignatus:
cui alienus non cōicat. Eſt ſol iuſtitiæ: q timētibus deum
tm̄ oritur. Porrò cæteros aduertens ꝓpheta in ſui ſicci-
tate & cæcitate remanentes: iuſtorū ſiquidē imbris & lu-
cis expertes: infœcundos ac tenebroſos: cōfuſos & auer-
ſos ſubſannat & notat. Hæc eſt, inqēs, gens q̄ nō audiuit Hiere. 7
uocē dei ſui. Nō uultis o miſeri dicere cū dauid. Audiam Pſal. 84.
q̄d loquat in me dn̄s deus. Vtiqꝫ foris fuſi in uanitates &
inſanias falſas: intimū optimūqꝫ nō reqritis ueritatis au
ditū. Filij hoīm uſqꝫquo graui corde? Vt qd diligitis ua-
nitatē, & q̄ritis mendaciū? Surdi ad uocē ueritatis, igno- Pſal. 4.
rātes cōſiliū cogitātis cogitatiōes pacis: ſed & loquentis
pacē in plebē ſuā, & ſup ſctōs ſuos, & in eos q conuertunt
ad cor. Iā uos, inqt, mūdi eſtis ꝓpter ſermonē quē locutus
ſum uobis. Ergo q hunc ſermonē nō audiūt: immūdi ſunt. Ioan. 15.
Cæterū tu o chariſſime, huic uoci dei tui dulciori ſuper
mel & fauū, ſi ꝑparas aurē interiorē fuge curā exteriorem
ut expedito & uacante īterno ſenſu, dicas & tu cū ſamuele.
Loquere dn̄e, qa audit ſeruꝰ tuꝰ. Vox hæc nō ſonat in fo- 1. Reg. 3.
ro: ſed nec audit in publico. Secretū conſiliū, ſecretū q̄rit
& auditū. Auditui tuo gaudiū ꝑ certo dabit & lætitiā: ſi
ſobria aure pceperis. Abrahæ præcipit exire de terra & de
cognatione ſua: ut uidere & poſſidere mereret terrā uiuē Gen. 12.
tiū. Iacob relicto fratre & patria iordanē trāſit in baculo:
& excipit rachelis amplexibus. Ioſeph dn̄atur ægypto. Gen. 29
mercatione furtiua patri ſublatus & patriæ. Eccleſiæ iu- Gen. 39.
bet, ut cōcupiſcat rex decorē eius, & obliuiſci ppl'm ſuū,
& domū patris ſui. Puer ieſus inter cognatos & notos à Pſa. 44.
parentibus querit: nec tm̄ inuenit. Fuge fratres tuos & tu: Lucæ. 2.
ſi tuā uis inuenire ſalutem. Fuge, inquā, de medio baby-
lonis: fuge à facie gladij aquilonis. Parati ſumus cū pani-
bus occurrere fugienti. Abbatē tuū me noīas: non renuo
interim ꝓpter obſequiū. Obſequiū dico, nō qđ exigam:
ſed qđ exhibeā. Sicut filius hoīs non uenit miniſtrari, ſed
miniſtrare: & aīam ſuā dare in redēptionē pro multis. Ve-
rūtm̄ ſi dignū iudicas, accipe cōdiſcipulū: quē magiſtrū
eligis. Vnus ſit ambobus magiſter xp̄s, & ipſe ſit epl'æ fi-
nis, qui finis eſt ad iuſtitiam omni credenti.

Ad alterum Thomā de ſancto Audomaro:q trāſ-
greſſus terminū quē poſuerat, annuas adhuc petebat
inducias,ob ſtudium lrarū tardans conuerſionē ſuam.
Epiſtola. CVIII.

CHariſſimo filio ſuo Thomæ,frater .B. clare
uallis uocat⁹ abbas, in ſpū timoris ambula-
re. ¶ Bñ facis agnoſcēs debitū tuæ ꝓmiſſio-
nis.& dilatæ reatū ſolutiōis nō diffitēs.Sed
uolo te nō ſolū qd,ſed & cui ꝓmiſeris,cogi-
tare.Nā ego mihi nihil uſurpo: ex eo qđ me corā, & non
mihi,ꝓmiſſum ipſe mecū recolis. Fruſtra ꝓinde times ex-
probratū tibi iri à me ſup fruſtratoria dilatiōe: q teſtis ac-
cit⁹ ſum,& nō dñs uoti. Vidi,& gauiſus ſum. Et hoc oro
ut gaudiū meū plenū ſit:qđ nō erit niſi,cū fuerit īpleta ꝓ
miſſio.Terminū poſuiſti,quē nō oportuit trāſgredi.Trāſ
greſſus es,qd ad me: tuo dño ſtas aut cadis.Mihi ſanè de
cretū eſt ꝓ imminēti periculo nō ꝓbris,minis agere tecū,
ſed monitis: idq̃ ꝗten⁹ æquo admiſeris aīo. Si me audie-
ris,bñ:ſi nō,ego nō iudico quēquā : eſt q ꝗrat & iudicet.
Qui eñ iudicat nos:dñs eſt. Et hinc tibi pl⁹ timēdū arbi-
tror ac dolēdū qa nō hoī,ſed deo mētitus es. Et ſi ego ut
nis tuæ uerecūdiæ parco corā hoib⁹:nū illa q corā deo eſt
īpudētia,īpunita reliquit? Quid q̃ſo rōnis habet uerecū-
dari ad diē hois,& uultū dei nō uereri? Nā uult⁹ dñi ſup
faciētes mala. Tu ergo pl⁹ times opprobria quàm tormē
ta: & q trepidas ad liguā carnis cōtēnis gladiū q deuorat
carnes? Hæccine eſt illa morū pulcherrima compoſitio,q̄
informari te ſcribis ſciæ huius apprehēſiōe:cuius ſtudio &
amore ſic ferues,ut nō uerearis ſctō ꝓpoſito p̄iudiciū face
re? Sed q̄ſo te qđ memoriale uirtutis: q̄ laus diſciplinæ:
qs ſciæ ꝓfect⁹:uel artis fruct⁹:trepidare timore ubi nō eſt
timor:timorē dñi relinqre? Q̃ ſalubri⁹ diſceres ieſum:&
hūc crucifixū. Quā utiq̃ ſciam haud facile niſi qui mūdo
crucifixus erit,appħēdit.Falleris fili,falleris,ſi te putas in
uenire apud mūdi magiſtros,quā ſoli xp̄i diſcipuli.i.mun
di cōtēptores dei munere aſſequunt. Nec eī hāc lectio do
cet ſed unctio:nō lra,ſed ſpūs:nō eruditio,ſed exercitatio
Oſeæ.10 in mādatis dñi. Seminate,inqt,uobis ad iuſtitiam,metite
ſpē uitæ,illuminate uobis lumē ſciæ.Vides qa nō recte ꝓ-
ditur ad lumē ſciæ:niſi iuſtitiæ germē p̄cedat ad aīam : ex
quo format granū uitæ,& nō palea glīæ.Quid ergo? Nō
dū tibi ad iuſtitiā ſeminaſti,nōdū ſpei manipulos meſſui-
ſti,& uerā te p̄ſumis ſectari ſciam? Niſi fortè ꝓ uera ſuppo
nit illa q̄ inflat:& ſtulti⁹ erras appēdēs argētū tuū non in
panib⁹,& labores tuos nō in ſaturitate. Obſecro redi ad
cor: & aduerte hunc annū terminū quē tu tibi indulſiſti
in iniuriā dei:nō eē annuū placabilē dño:ſed diſcordiæ ſe
minarium,iræ fomitē, nutrimentū apoſtaſiæ,q ſpm̄ extin
guat:grām intercludat:teporē afferat,illū q deo ſolet uo-
mitū ꝓuocare. Heu heu uideris mihi uno ſpū ābulare,ſi-
cut & uno cenſeri noie cū altero illo thoma:oli.ſ.p̄poſito
de beuerle,q cum ſe fil'r nrō ordini & nrǣ domui toto deſi
derio deuouiſſet,cœpit induciari:& ita paulatī refrigeſce
re:donec ſubita & horrēda morte p̄rept⁹ : fact⁹ de medio
eſt ſecularis,& p̄uaricator,& duplo fili⁹ gehennæ.Qđ ab
eo ſi fieri poteſt auertat miſericors & miſerator dñs.Extat
epl'a quā ad eū fruſtra ſcripſi:niſi ꝙ meā ipſius aīam libera
ui:denūciās qđ in me fuit q̄ oportet fieri cito.Btūs foret
ſi me audiſſet. Diſſimulauit:mundus ego ſum à ſanguine
ei⁹. Verū,id nō ſufficit mihi:qa etſi ſim ī facto iſto ſecur⁹
de me:illa tñ q̄ non q̄rit q̄ ſua ſunt charitas,urget me luge
re illū:qui ſecur⁹ nō exijt,qm̄ male ſecur⁹ uixit.O iudicio
rū dei abyſſus multa,ô terribilis in cōſilijs deus ſup filios
hoim.Spm̄ donauit,quē erat denuo ablaturus:ut eſſet ſu-
pra modū peccans pctm̄ & grā ſubintrauit, ut abundaret
delictū. Qđ tñ non fuit culpa dantis,ſed addentis p̄uari-
cationē.Sui nimirū arbitrij erat qđ male liber liberum ha
buit contriſtare ſpm̄, contēnere grām : nec mācipare effe-
ctui ſuggeſtum dei,ut poſſet dicere. Grā dei in me uacua
non fuit.Tu ſi ſapis:illi⁹ inſipientia proderit tibi,& laua-
bis man⁹ tuas in ſanguine pctōris,& curabis cito abſolue
re te à laqueo pditiōis,meà timore horribili.Ego ei haud
ſecus fero fateor auerſionē tuā: quàm euiſcerationē meā:
qm̄ chariſſimus factus es mihi:& paterno te amplector af-
fectu. Ea ꝓpter ad oēm recordationem tui,aīam meā trāſ
uerberat gladius iſte timoris:tanto acerbius quāto te mi-
nus timētem cōſidero. Scio nēpe ubi de talibus legerim.
Cū dixerint pax & ſecuritas : tūc ſubitaneus eis ſuperue-
niet interitus, tanquā in utero habenti, & non effugient. 1.Theſ.5
Multa aūt p̄ſentio imminere tibi paueuda, tardanti reſi-
piſcere:tanquā multa expertus,quæ ô ſi cognouiſſes & tu
Crede ergo experto crede amanti: cui ex altero non falli
ex altero non fallere ineſſe cognoſcis.

Ad illuſtrem iuuenem Gaufridum de Perona &
ſocios eius. Epiſtola. CIX.

DIlectis filijs Gaufrido & ſocijs eius,.B.ab
bas dict⁹ clareuallis,ſpm̄ cōſilij & fortitu
dinis. ¶ Sermo q inſonuit, ædificat mul-
tos, imo uniuerſam lætificat ciuitatē dei:
ita ut lætent cæli, & exultet terra, & oīs
lingua glorificet deū de urā cōuerſione.
Terra mota eſt:qa cæli diſtillauerūt à facie dei ſynai: pluē
tes iſtis dieb⁹ ſolito abūdāti⁹,pluuiā uolūtariā quā ſegre-
gauit de⁹ hæreditati ſuæ.Nō apparebit ultra uacua in uo
bis crux xp̄i,quēadmodū ī multis filijs diffidētiæ:q tardā
tes conuerti ad dñm de die ī diē improuiſa morte ſubtra-
cti,in pūcto deſcēdūt ad iferos.Oīno refloruit & nūc qua
ſi de nouo lignū in quo pependit dñs glīæ,q mortuus eſt
nō tñ ꝓ gente,ſed ut filios dei q erant diſperſi congrega
ret ī unū. Ipe ipe colligit uos, q diligit uos, tāquā uiſce-
ra ſua:tāquā fructū p̄cioſiſſimū crucis ſuæ: tāquā digni-
ſimā recōpēſationē effuſi ſanguinis ſui. Si ergo gaudent
angeli ſup uno pctōre pniam agēte: q̄d ī tā mltis & ī illis
pecatorib⁹ q quāto illuſtriores uidebāt ī ſeculo:ſcia,gñe,
iuuētute:tāto plurib⁹ erāt pditiōis exēplū? Legerā.Non 1.Cor.1.
multos,nobiles, nō multos ſapiētes, nō multos potentes
elegit deus: at nūc præter regulā mira dei potentia taliū
conuertit multitudo. Vileſcit glīa pñs,iuuētutis flos cō-
cludat:nō reputat generoſitas:ſapientia mundi, ſtultitia
iudicat:nō acquieſcit carni & ſanguini:parentū & charo-
rū renunciat affectib⁹: fauores, & honores, & dignitates
reputantur ſtercora:ut xp̄s lucrificat. Laudarē uos:ſi uo-
bis hæc accidiſſe ex uobis cognoſcerē Cæterū digit⁹ dei
eſt iſte:& mutatio planè dextere excelſi.Datū optimū eſt
& donum perfectum: nec dubiū quin deſcendens à patre
luminū. Idcirco in ipſum omne p̄conium iure referimus:
qui facit mirabilia ſolus : qui fecit ne in uobis ocioſa iam
eſſet ea quæ apud ſe eſt copioſa redemptio. Quid igitur
opus eſt facto dilectiſſimi: niſi ut ſatagatur quō laudabile
propoſitum,dignum cōſequatur effectū? Studete proin-
de perſeuerantiæ,que ſola uirtutū coronatur. Non inue-
niatur apud uos eſt & non:ut ſitis filij patris ueſtri qui in
cælis eſt : apud quem nimirum non eſt tranſmutatio, nec
uiciſſitudinis obumbratio. Vos quoq̃ fratres in eandem
imaginē transformamini à claritate in claritatē tāquam à
dñi ſpū: curantes oī uigilantia & ipſi non inueniri leues,
inſtabiles,fluctuātes. Scriptū eſt enim.Vir duplex aīo:in Iacob.1.
cōſtās eſt in oībus uijs ſuis.Et rurſum. Væ ingrediēti ter- Eccle.3.
rā duab⁹ uijs.Et ego chariſſimi quātū cōgratulor uobis,
tñ gratulor & mihi:q ut accepi,dignus habit⁹ ſum mini-
ſter eligi cōſilij huius.Et conſilium do,& auxiliū ſpōdeo.
Si uideor neceſſarius:aut certà ſi dignus iudicor:non re-
cuſo laborem:nō deero pro uirib⁹. Deuot⁹ ſuppono hu-
meros,etſi iam feſſos,farcinæ huic : ſi mihi cælitus impo-
nat.Lætus,& obuijs (ut dicit) manib⁹ excipio ciues ſan-
ctorū,& domeſticos dei.Quàm libens iuxta mādatū pro- Eſaiæ.2.
pheticū,occurro cum panibus fugientibus à facie gladij:
aquā fere ſitientibus. Reliqua poſui in ore noſtri, imo &
ueſtri Gaufridi. Quicquid uobis uice noſtra dixerit ille
noſtrum non dubitetis eſſe conſilium.

Ad parentes eiuſdem Gaufridi conſolatoria
Epiſtola. CX.

Si filium

SI filium urm̄ deus facit & ſuū:quid uos pditis
aut ipſe quid perdit? Fit de diuite ditior, de
nobili generoſior,clarior de illuſtri: & qđ his
oībus maius eſt ſctūs de pctōre. Oportet autē
eū p̄parari regno quod ſibi paratū eſt ab origine mundi:
atq̃ hui⁹ rei gratia,modicū tēpus quod uiuere habet ma
nere nobiſcū:donec abraſa ſpurcitia uitæ ſecularis,ac ter-
reno deſerto puluere:cæleſti māſioni fiat idoneus.Si dili-
gitis eū,gaudebitis utiq̃:qa uadit ad patrē,& talē patrem.
Ipſe qdē uadit ad deū:ſed uos nō perditis eū:quin potius
multos per eū acquiritis uobis filios.Quoquot ſumus in
clarau alle,uel de clarau alle:ip̄m in fratrē,uos in parentes
ſuſcipim⁹. At fortaſſis metuitis corpori eius,uitæ aſperi-
tatē:ꝙ nimirū tenerū noſtis eſſe ac delicatū. Cæterum de
Pſal.13. hmōi timore dicit.Ibi trepidauerūt timore:ubi nō fuit ti
mor.Cōfidite, cōſolamini.Ego ero illi ī patrē,& ipſe erit
mihi in filiū:quouſq̃ de meis manib⁹ excipiat eum pater
miarum,& deus totius cōſolationis.Nolite ergo lugere,
& nolite flere:qa Gaufridus ueſter feſtinat ad gaudiū, nō
ad luctū.Ego ero illi pr̄,& ego mater,ego frater,& ſoror.
Ego faciā ei praua in directa,& aſpera in uias planas.Ego
ei oīa ſic temperabo, & ſic diſpenſabo:ut & ſpūs ꝓficiat,
& corpus non deficiat. Deniq̃ ſeruiet domino in lætitia
& exultatiōe:& cantabit in uijs domini,quoniam magna
eſt gloria domini.

Ex perſona Heliæ monachi ad parentes ſuos.
Epiſtola. CXI.

SOla cauſa qua nō liceat obedire parētib⁹, de⁹
Mat.10. eſt.Ipſe eñ dicit. Qui amat patrē & matrē pl⁹
quàm me,nō eſt me dignus. Si me uerè ut bo-
ni,ut pij parētes diligitis:ſi uerā, ſi fidelē erga
filium pietatē habetis:qd me patri oīm deo placere ſatagē
tem inquietatis:& ab ei⁹ ſeruitio, cui ſeruire regnare eſt,
Mich.7. retrahere attentatis? Verè nunc cognoſco, qa inimici ho
minis domeſtici eius.In hoc uobis obedire nō debeo : in
hoc uos nō agnoſco parētes,ſed hoſtes. Si diligeretis me
gauderetis utiq̃:qa uado ad meum atq̃ urm̄,imo uniuer-
ſorū prēm.Alioquin,qd mihi & uobis? Quid à uobis ha-
beo,niſi pctm̄ & miſeriā? hoc ſolum qđ geſto corruptibi-
le corp⁹:de urō me habere fateor & agnoſco. Nō ſufficit
uobis ꝙ me in hāc ſeculi miſeriā,miſeri miſerū induxiſtis:
ꝙ in pctō urō & pctōres pctōrē genuiſtis: ꝙ in pctō natū,
de pctō nutriſtis:niſi etiā inuidēdo mihi miam quā conſe
quutus ſum ab eo q nō uult mortē pctōris: filiū inſup ge-
hēnæ faciatis? O durū patrē, ô ſeuā matrē ô parētes cru-
deles & impios:imo nō parētes,ſed perēptores:quorū do
lor,ſalus pignoris:quorū cōſolatio,mors filij eſt. Qui me
malūt perire cū eis:quàm regnare ſine eis.Qui me rurſus
ad naufragiū,unde tādē nudus euaſi:rurſus ad ignem,un
de uix ſemiuſtus exiui: rurſus ad latrones, à quibus ſemi-
uiu⁹ relictus ſum,ſed miſerante ſamaritano iam aliquātu-
lum cōualui:reuocare conāt:& militē xp̄i ꝓpe iā rapto cæ
lo triumphantem (quod non in me glorior, ſed in eo qui
uicit mundū) ab ipſo iam introitu gloriæ : tanquā canem
ad uomitū:tanquā ſuem ad lutū:ad ſeculum reducere mo
liuntur. Mira abuſio. Domus ardet,ignis inſtat à tergo:
& fugienti ꝓhibet egredi : euadēti ſuadetur regredi? Et
hæc ab his qui in incendio poſiti ſunt : & obſtinatiſſima
dementia,ac demētiſſima obſtinatione fugere p̄iculū no-
lunt? Proh furor. Si uos contēnitis mortē urām:cur etiā
appetitis meā? Si,inquā,negligitis ſalutem urām:quid iu
uat etiā perſequi meā? Quare uos non potius ſeqmini me
fugientē:ut non ardeatis? An hoc eſt urī cruciat⁹ leuamē
ſi me etiā perimatis : & hoc ſolū timetis, ne ſoli pereatis?
Ardens,ardentibus quod ſolatium p̄ſtare poterit? Quæ,
inquā,conſolatio dānatis,ſocios habere ſuæ dānationis?
Quódue remediū moriētib⁹,alios uidere moriētes? Nō
hoc mihi perſuadet diues ille q in tormētis deſperatus de
ſui liberatione,rogabat nunciari fratribus ſuis, ne & ipſi
uenirēt in locū eorūdē tormentorū: timēs ꝓculdubio ex
ſuorū cruciatu augeri ſuū.Quid ergo? Ibo & conſolabor
lugentē matrē meam mei ad tp̄s uiſitatione: ut in æternū
lugeā & me,& ipſam,ſine conſolatione? Ibo,inquā,& ſa-
tisfaciā pr̄i meo iraſcenti, pro mei ad tp̄s abſentia: conſo-
landus & ipſe ad tp̄s de eius p̄ſentia: ut poſtmodū & q̄ſq̃
pro ſe,& utiq̃ pro alterutro inconſolabili deſolemur tri-
ſtitia? En potius exemplo apl'i, non acquieſcens carni &
ſanguini:uocē audiam dñi iubētis. Dimitte mortuos ſe- Matt.8.
pelire mortuos ſuos.Et cantabo cū dauid.Renuit cōſola- Pſa.166.
ri aīa mea.Et cū hieremia.Diē hois non cōputaui:dñe tu Hier.17.
ſcis.Quid eñ? Funes ceciderunt mihi in p̄claris, & cæle-
ſtis hæreditas p̄clara eſt mihi : & terrena adulat ꝓmiſſio:
blandit conſolatio carnis? Guſtato ſpū:neceſſe eſt deſipe-
re carnē.Affectanti cæleſtia:terrena non ſapiunt. Eternis
inhianti,faſtidio ſunt tranſitoria. Deſinite igitur parētes
mei,deſinite,& uos fruſtra plorando affligere: & me gra-
tis reuocando inquietare : ne ſi adieceritis nuncios ultra
mittere pro me:plus me elongare cogatis Si aūt dimitti-
tis:clarāuallē in perpetuū non dimittā. Hæc requies mea
in ſeculū ſeculi:hic habitabo,qm̄ elegi eā.Ibi ꝓ meis atq̃
ueſtris pctis iugiter orabo:ibi p̄cibus aſſiduis (qđ & uos
cupitis) impetrabo ſi potero,ut qui ei⁹ amore hoc modi-
co tempore abinuicē ſeparamur:in alio ſeculo ſimul fœli-
ci & inſeparabili ſocietate,in eius amore uiuamus per oīa
ſecula ſeculorum. Amen.

Ad Gaufridum Lexouienſem. Epiſtola.CXII.

DOleo ſuper te fili mi Gaufride, doleo ſuper te.
Et merito.Quis enim non doleat florē iuuen-
tutis tuæ quē lætantibus angelis deo illibatū
obtuleras in odorē ſuauitatis,nunc à dæmoni
bus cōculcari:uitiorū ſpurcitijs,& ſeculi ſordibus inqui-
nari? Quō qui uocat⁹ eras à deo,reuocātē diabolū ſeque
ris:& quē xp̄s trahere cœperat poſt ſe,repēte pedē ab ip-
ſo introitu glīæ retraxiſti? In te experior nūc ueritatē ſer Mich.7
monis dñi quē dixit. Inimici hois,domeſtici eius. Amici Pſal.37.
tui & ꝓximi tui,aduerſum te appropinquauerunt & ſte-
terūt. Reuocauerūt te in fauces leonis: & in portis mor-
tis iterū collocauerūt te.Collocauerūt te ī obſcuris ſicut
mortuos ſeculi:& iam paratū eſt ut deſcendas in uentrem
inferi,iā te deglutire feſtinat : ac rugientibus p̄paratis ad
eſcā,tradere deuorādū.Reuertere q̄ſo:reuertere priuſquā
te abſorbeat profundū,& urgeat ſup te puteus os ſuum:
priuſquā demergaris unde ulteri⁹ nō emergas : priuſquā
ligatis manib⁹ & pedibus proijciaris in tenebras exterio
res,ubi eſt fletus & ſtridor detiū: priuſquā detrudaris in
locū tenebroſum,& opertū mortis caligine.Erubeſcis for
tè redire:qa ad horā ceſſiſti? Erubeſce fugam & nō poſt fu
gam reuerti in p̄lium,& rurſum pugnare:necdū finis pu-
gnæ:necdū abinuicē dimicātes acies diſceſſerunt : adhuc
uictoria præ manibus eſt. Si uis nolumus uincere ſine te,
nec tuā tibi inuidemus gloriæ portionē.Læti occurrem⁹
tibi lætis te excipiemus amplexibus,dicemusq̃. Epulari
& gaudere oportet: quia hic filius noſter mortuus fuerat
& reuixit, perierat,& inuentus eſt.

Ad Sophiam uirginem. Epiſtola. CXIII.

BErnard⁹ abbas de clarau alle,Sophiæ uir-
gini uirginitatis ſeruare titulū,apprehēde-
re fructū. ¶ Fallax glīa,& uana eſt pulchri
tudo:mulier timēs deū,ipa laudabit. Cō
delector filia glīæ uirtutis tuæ : qua falla-
cē mūdi glīam reſpuiſſe narraris.Ipa qdē
digne reſpuit:ſed qa multi aliter ſapiētes in ei⁹ æſtimatio
ne deſipiūt, tu iure laudaris,quia nō falleris.Flos fœni eſt
uapor eſt ad modicū parēs.Ipſe eius qualiſcūq̃ ſtat⁹,nón
ne plus anxietatis quàm iocūditatis habet? Dū uendicas
dum defendis,dū inuides,dū ſuſpicaris:dū ſemper ambis
q̄ nō habes:& nonnullis adeptis,acquirēdi nō tepeſcit ar
dor:q̄ requies in gloria tua? Si qua tñ eſt:præterit iocun
ditas non reditura,& manet anxietas non relictura.Cæte
rum uideas eam quàmplurimos nō apprehendere: contē
nere perpaucos. Cur hoc? Profectò quia neceſſitas mul-
torum eſt:uirtus paucorū. Paucorum,inquā,paucorum

præſertim nobiliũ. Deniqꝫ nõ multos nobiles: ſed igno-
bilia mũdi elegit deus. Proinde bonedicta tu in nobilibꝰ
quæ pro gloria certãtibus cæteris: de cõtẽptu gloriæ glo
rioſius ſublimaris, & ſublimius gloriaris. Inſignior planè
atqꝫ illuſtrior, ꝙ de paucis facta es: quàm ꝙ orta de ma-
gnis. Illud namqꝫ dei munere tuum est: hoc tuorũ. Porrò
quod tuum eſt: tanto carius eſt, quãto rarius. Nã ſi in ui-
ris uirtꝰ, rara eſt auis in terris: quãtomagis in fœmina fra
Prou.31, gili & mobili? Deniqꝫ mulierẽ fortẽ qs inueniet? Multo
magis quis forte & nobile? Minime quidem deus eſt ac-
ceptor pſonarũ: neſcio tñ quo ꝑ acto uirtus in nobili plus
placet. An fortè q̃a plus claret? Siquidẽ ignobilis cum ca
ret gloria: nõ facile liquet utrũ quia noluit: an q̃a nõ poſſit
habere. Laudo factã de neceſſitate uirtutem: ſed plus illam
quã elegit libertas, non incidit neceſſitas. Certẽt ergo cæ
teræ que ſpem non habẽt pro rerũ fugacium atqꝫ fallaciũ
uili breuiqꝫ gloriola: tu ſpei quæ non confundit innitere.
Tu te, inquã, ei quod breue hoc ac momentaneum tribu-
lationis tuæ ſupra modum in ſublime operaꝛ põderi glo-
riæ reſeruato. Qđ ſi tibi exprobrauerint filiæ belial: illæq̃
extẽto collo, fractis incedunt greſſibus, compoſitæ & cir-
cũ ornatæ ut ſimilitudo templi: reſponde, Regnũ meũ nõ
eſt de hoc mundo. Reſponde. Tempus meum nondum ad
uenit: tempus autem ueſtrũ ſemper eſt paratũ. Reſponde:
Gloria mea abſcondita eſt cum chriſto in deo. Cum autẽ
xp̄s apparuerit uita mea: tunc & ego apparebo cum ipſo
in gloria. Quãquã & ſi gloriari oportet: potes tu quoqꝫ
ingenue: potes ſecure, tantũ in domino. Omitto ſanè co-
ronã quã tibi dñs præparauit in æternũ. Sileo repromiſ-
ſiones quæ te in poſterum manent, ꝙ fœlix ſponſa admit-
tenda, es reuelata facie ſpeculari gloriam ſpõſi tui: ꝙ te ſi-
bi exhibiturus eſt glorioſam, non habẽtem maculam aut
rugã, aut aliquid huiuſmodi: ꝙ æternis exceptura ample-
xibus, ponet leuã ſub capite tuo & dextera illiꝰ amplexa-
bitur te. Prætereo locũ nominatũ: quem uirginitatis præ
rogatiua ſingularem à filijs & filiabus in regno es procul
dubio ſortitura. Sileo & canticũ illud nouũ: quod uirgo
cũ uirginibus ſingulari nihilominus dulciqꝫ modulami-
ne canitura lætaberis in ipo, & lætificabis ciuitatem dei,
cantãs, & curſitans, & ſequens agnũ quocũqꝫ ierit. Illud
ſiquidem nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec ĩ cor ho
minis aſcendit, quod tibi præparatum eſt, & cui te præpa
rari oportet. Hæc ergo prætermitto que in futuro repoſi
ta ſunt tibi, pñia tãtũ loquor, ea loquor quæ de primitijs
ſpũs iã tenes, ſpõſi xenia, arras ſpõſalitias, bñdictiões dul
cedinis, in q̃bus te præuenit: quẽ & ſubſecuturũ, atqꝫ qđ
deeſt cõpleturũ expectas. Ille ille in mediũ ueniat ſummo
decore ſpectabilis: ipſis quoqꝫ angelis admirandus orna-
tus: & ꝓferant ſi quid ſimile habẽt filiæ babylonis: quarũ
uere gloria in confuſiõe. Induuntur purpura & byſſo: &
ſubinde cõſcia pãnoſa iacet. Fulgẽt monilibus: moribus
ſordent. Econtra tu foris pannoſa, intus ſpecioſa reſplen-
des: ſed diuinis aſpectibus: nõ humanis. Intus eſt qđ dele
Pſa.44. ctat: quia intus eſt quẽ delectat: niſi fortè tu dubitas habi
zach.9. tare xp̄m per fidem in corde tuo. Deniqꝫ oĩs gloria eius ſi
liæ regis ab intus. Iocundare filia ſyon, & exulta ſatis filia
hieruſalem: quia cõcupiuit rex ſpeciẽ tuam: ſi tñ confeſſio
Pſal.95. nem & decorem induis, amica lumine ſicut ueſtimẽto. Nẽ
pe confeſſio & pulchritudo in cõſpectu eius. Cuius? Spe
cioſi forma præ filijs hoim. Ipſius in quem deſiderãt ange
li proſpicere. Audis cui places, ama unde places. Ama cõ-
feſſionem, ob quam amaris. Ama confeſſionem: ſi affectas
Pſa.103. decorem. Confeſſioni iungitur decor, iungitur pulchri-
Pſal.95. tudo. Habes utrũqꝫ. Confeſſionem & decorem induiſti.
Et confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius. Reuera ubi
confeſſio: ibi pulchritudo, ibi decor. Si pctã ſunt: in cõfeſ-
Pſal.50. ſione lauantur. Si bona opera: cõfeſſiõe commandantur.
Pſa.49. Cum mala tua confiteris: ſacrificiũ eſt deo ſpũs contribu-
latus. Cũ dei beneficia: immolas deo ſacrificiũ laudis. Bo
num aĩæ ornamẽtum cõfeſſio, que & peccatorem purgat
& iuſtũ reddit purgatiorem. Abſqꝫ confeſſione iuſtus iu-
dicatur ingratus: & peccator mortuus reputatur. A mor Eccl.17.
tuo quippe, tãquã qui nõ ſit, perit confeſſio. Cõfeſſio igi-
tur pctõris eſt uita, iuſti gloria. Et neceſſaria eſt pctõri: &
iuſtũ nihilominus decet. Deniqꝫ rectos decet laudatio. Se Pſo.32.
rica & purpura & tincturarũ fucus: decorẽ habẽt, ſed non
præbent. Quicqd tale applices corpori: exponit ſpeciem
ſuã, nõ deponit. Secum deniqꝫ tollit, cum tollitur ipſum.
Porrò decor q cũ ueſte induiꝛ & cũ ueſte deponiꝛ: ueſtis
proculdubio eſt, non ueſtiti. Tu ergo noli æmulari in ma- Pſal.36.
lignantibus, & meditantibus pulchritudinem alienam,
ubi perdiderint ſuam. Natiuo quippe & interno ſe ꝓdũt
decore nudas: q̃ tanto ſtudio & pretio de diuerſis & uarijs
ſpeciebus, eius q̃ præterit figuræ mundi, foris ſibi confice
re ſatagunt, unde oculis inſipientium appareãt ſpecioſæ.
Indignum tibi iudica, formã à pellibus murium, & operi-
bus uermiũ mutuari. Tua tibi ſufficiat. Ille eſt uerus pro-
priusqꝫ cuiuſqꝫ rei decor, q nulla interiacẽte materia, per
ſe ineſt. O quàm decẽti rubore genas ſuffundit uirgineas
ingeniti gẽma pudoris. Quæ in aures reginarũ huic com
parabuntꝛ? Nec inferioris inſigne decoris, diſciplina præ-
fert. O quàm cõpoſitũ reddit oẽm puellaris corporis ſta
tum, necnon & mentis habitum, diſciplina. Ceruicẽ ſub-
mittit, ponit ſupercilia, componit uultũ, ligat oculos, ca-
chinnos cohibet, moderatur linguã, gulã frenat, iram ſe-
dat, format inceſſum. Talibus decet pudicitiæ ueſtẽ diſtin
gui margaritis. Iſtiuſmodi circundata uarietate uirgini-
tas: cui gloriæ merito non præferꝛ? Angelicæ? Angelꝰ ha
bet uirginitatẽ: ſed non carnẽ ſanè felicior, quàm fortior
in hac parte. Optimus & optabilis ualde ornatus iſte, qui
& angelis poſſit eſſe inuidioſus. Sed aduerte & aliud de
eodem. Profectò tãto tibi manet tutus, quãto & ꝓprius.
Vides nẽpe auro, argento, lapidibus p̄cioſis, & oĩ deniqꝫ
cultu regio non tã ornatas quàm oneratas. Vides longas
poſt ſe trahentes fimbrias, ipſasqꝫ p̄cioſiſſimas: & denſas
pulueris nubes excitantes in aera. Nõ te moueant hæc. Il
læ illa uel in morte deponent, te tua ſctitas non relinquet.
Nõ ſunt ſua q̃ portant. Cũ interierint, nõ ſumẽt omnia:
neqꝫ deſcendet cũ eis gloria hæc. Mundus cuius ſunt, nu Pſal.48.
dis illis exeũtibus, retinebit, eiſdem uanis uanas ſimiliter
alias ſeducturus. At uerò tuus ille ornatus non ſic. Firmiſ
ſime tibi (ut dixi) manet ꝓpterea tutꝰ, quia tuus. Nullis
facile aut cedit iniurijs, aut patet inſidijs. Aduerſus huiuſ-
modi nil furis calliditas, niſi furẽtis crudelitas põt. Nec à
tineis roditur, nec uetuſtate corũpitur, nec conſumiꝛ uſu,
In morte uiuit. Nimirũ aĩæ res eſt, nõ corporis: & ob hoc
ſimul cũ aĩa de corpore abit: non obit cum corpore. Por-
rò animæ non habent quid faciant, etiam qui corpus oc-
cidunt.

Ad alteram ſanctimonialem. Epiſtola. CXIIII.

MAgnũ eſt mihi gaudiũ ꝙ te ad uerum & pfectũ
gaudiũ uelle tẽdere cõperi. Qđ non es de ter-
ra: ſed de cælo: id eſt non de hac cõualle plora-
tionis, ſed de illa quã fluminis impetus lætifi-
cat ciutatẽ dei. Et reuera illud uerũ, & ſolũ eſt gaudium,
quod non de creatura ſed de creatore concipiꝛ: & qđ cũ
poſſederis, nemo tollet à te. Cui cõparata oĩs aliunde io-
cunditas, mœror eſt: oĩs ſuauitas dolor eſt: oẽ dulce, ama-
rum: oẽ decorũ, fœdũ: oẽ poſtremò qđcũqꝫ aliud delecta-
ri poſſit, moleſtũ. Deniqꝫ tu mihi teſtis es ĩ hac re. Teipam
interroga, q̃a tu tibi familiarius credes. Nunqd non hoc-
ipſum clamat in corde tuo ſpũs ſctũs? An non tibi iam ab
ipſo priuſquã à me huiꝰ rei ueritas perſuaſa eſt? Qñ enĩ tu
fœmina & iuuẽcula, formoſa & ingenua, ſic fragilem & ſe-
xũ uinceres & ætatẽ, ſic ſpectabilẽ & formoſã & generoſi
tatẽ cõtẽneres, niſi cũcta q̃ corporis ſenſibus ſubiacẽt: in
illorũ iã tibi cõparatione uileſcerent: q̃ te interiꝰ & cõfor
tant ut uincas & delectãt, ut præferas. Nec immerito. Mo
dica, tranſitoria, terrena ſunt que deſpicis: maxima æter-
na, cæleſtia ſunt quæ appetis. Plus dicam: & uerum di-
cam. Tenebras deſeris, & lucem ingrederis. De profun-
do fluctuum, emergis ad portum. De miſera ſeruitute
in fœlicem

in fœlicẽ libertatẽ reſpiras. De morte deniqꝫ trãſis ad ui
tam. Siquidem uſqꝫ modo tua nõ dei uolũtate, tua uiuẽs
non dei lege, uiuens mortua eras. Viuens mũdo mortua
deo: ſiue ut ueriꝰ loquar, nec mũdo uiuẽs nec deo. Volẽs
quippe ſub habitu & noĩe religionis inſtar unius de ſecu
lo conuerſari: ſola deũ à te uoluntate repuleras. Non aũt
ualens qđ ſtulte uolebas: nõ tu quidẽ mundũ, ſed te mun
dus repulerat. Deum ergo repellens: & à ſeculo repulſa: in
ter duas (ut diciꝛ) ſellas corrueras. Nec deo itaqꝫ uiuebas
quia nolebas: nec ſeculo, quia nõ poteras. Alteri quidem
uolens, alteri inuita: ſed tamen utriqꝫ mortua. Sic debet
cõtingere his qui uouent & non ſoluunt: qui aliud foris
oſtentant, ꝙ intus aliud appetunt. At uerò nunc per dei
miſericordiam incipis reuiuiſcere: non peccato ſed iuſti-
Apo.14 tiæ: non ſeculo ſed xp̄o, ſciens quia & ſeculo uiuere, mors
eſt, & in xp̄o etiam mori, uita. Beati nempe mortui, qui in
dño moriuntur. Ex hoc iam nec uotum tuũ irritum: nec
caſſam profeſſionem cauſabimur. Ex hoc iam nec corpo-
ris integritas animi corruptiõe infirmabitur: nec morum
prauitate uirginitatis titulus obſcurabitur. Ex hoc iã nec
falſum nomen: nec uacuũ uelamen portabis. Vt quid enĩ
hactenus nonna & ſanctimonialis uocitata es: quæ ſub ſan
ctitatis nomine non tamẽ ſancte conuerſata es? Cur uelũ
in capite mentiebatur reuerentiam, & ſub uelo petulans
oculus exhibebat impudentiã? Caput ſiquidem gerebas
uelatum, ſed elatum. Sub ſigno uerecundiæ ſermo reſona
bat inuerecũdus. Riſus immoderatior, inceſſus laſciuior,
ueſtis ornatior, uni inflatæ magis quàm uelatæ congrue-
rent. Sed ecce iam uetera chriſto auctore tranſierũt, & no
ua fieri incipiunt omnia: dum cultum exteriorẽ interiore
commutas: & magis uitam quàm ueſtem appetis habere
ornatam. Facis quod debes: imo quod iam olim feciſſe de
bueras, nam olim iã noueras. Sed ſpiritus qui ſicut & ubi
uult, & qñ uult ſpirat, necdum ſpirauerat. Et idcirco forſi
tã quod hucuſqꝫ egiſti: excuſationem habet. Cæterum ſi
flammantem ſpiritum quo nunc recaluit ſine dubio cor
tuũ intra te: & in meditationibus tuis exardeſcentẽ ignẽ
diuinum iã extingui permiſeris: q̃d reſtat, niſi ut te illi ſer
uandam noueris igni, qui non poſſit extingui? Sed extin
guat potius idem ſpũs in te concupiſcentias carnales: ne
forte ab his præfocato (quod abſit) nup concepto ſancto
deſiderio, in flammas contingat incidere gehennales.

Ad ſanctimonialem quandam de monaſterio ſan-ctæ Mariæ Trecenſis. Epiſtola. CXV.

RElatum eſt mihi te quaſi aſperioris uitæ deſide
rio, tuũ monaſteriũ uelle deſerere. Quã rẽ diſ-
ſuadentibus tibi atqꝫ oĩmodis prohibẽtibus
ſpũali matri tuæ ſiue ſororibus: cum acquieſce
re nolles, placuiſſe tandem nr̃m ſuper hoc conſilium elige
re: ut quicquid ego laudauerim, id tibi credas expedire.
Debueras quidem doctiorẽ ad hoc cõſiliũ eligere. Quia
tñ ſic tibi uiſum eſt: quod hic mihi rectius uideꝛ, nõ cælo.
Hoc itaqꝫ tuũ deſideriũ, ex quo cognitũ habui: cogitãs
atqꝫ recogitãs quo quidẽ ſpũ cõceptiõis, facile iudicare
non audeo. Potes nãqꝫ in hac re zelum dei habere: ut ex-
cuſabilis ſit tua intentio: ſed quõ ſm ſciam tua talis uolũ-
tas impleatur, oĩno non uideo. Cur inquis? Non eſt ſape
re: ut opulentiã: ut urbis frequẽtiã: ut pinguia fugiã & de
licias? An nõ mea mihi pudicitia tutior erit ĩ eremo: ubi
in pace cum paucis, aut ſola conuerſans, ſoli placeam cui
me probaui? Nequaquã. Nã uolẽti pergeram agere: & de
ſertũ abundantiã habet: & nemus umbrã, & ſilẽtiũ ſolitu-
do. Malum quippe qđ nemo uidet: nemo arguit. Vbi aũt
nõ timeꝛ reprehẽſor: ſecurius accedit tẽtator: licẽtius per
petratur iniquitas. In cõuentu uerò bona ſi qua facis: ne-
mo prohibet. Malũ aũt facere ſi uis: non licet. Mox etenĩ
à pluribus cõperiꝛ, arguiꝛ, emẽdaꝛ: ſicut econtrario bonũ
cum uident: oẽs miranꝛ, uenerantur, imitanꝛ. Vides ergo
filia ꝙ & tua merita immanior in conuentu gloria ſequi-
tur: & citior culparũ correctio: qñ ibi ſunt: & quibꝰ de bo
nis exemplũ præbeas: & quas de malis offendas. Deniqꝫ
ut ex illa iam euangelica partitione omnem tibi auferam
tui excuſationem erroris: aut de fatuis uirginibꝰ una es,
(ſi tñ uirgo es) aut de prudẽtibꝰ. Si de fatuis: cõgregatio
tibi neceſſaria eſt. Si de prudẽtibus: ut cõgregationi. Nã
ſi ſapiens & probata es: religio certè q̃ illo ĩ loco nouiter
innouata, nũc ubiqꝫ laudaꝛ, multũ tua diſceſſione diffama
bitur: & infirmabitur, ut timemꝰ. Diceꝛ qppe ꝙ bona cũ
ſis bonũ ordinẽ nequaquã deſereres. Qđ ſi fatua cognita
es, & recedis: dicemus ꝙ quia cum bonis male uiuere nõ
licet, bonas mala nõ ferens, q̃ris ubi uiuere liceat ut libet.
Et merito. Nã añ ordinis emẽdationẽ nunquã (ut aiunt)
inde locuta es. At ubi religio creuit: ſanctior ſubito facta,
feruore repentino cogitare cœpiſti de eremo. Agnoſco fi
lia agnoſco: utinam & tu mecum agnoſcas ſerpentinũ ui-
rus: fraudulenti dolum, uerſipellis aſtutiam. In nemore lu
pus habitat. Si ſola ouicula umbras nemoris penetrans:
p̄da uis eſſe lupo. Sed audi me filia: fidele audi cõſiliũ. Si-
ue peccatrix, ſiue ſãcta ſis, noli te ſeparare à grege: nequã
do rapiat, & non ſit qui eripiat. Sancta es, ſtude tuo exem-
plo tuæ ſociã acq̃rere ſanctitatis. Peccatrix es, noli adde-
re pctã pctis. Sed age pœnitentiam ubi es: ne diſcedens cũ
tui quidem periculo, ut oſtenſum eſt: & ſororibus quidem
ſcandalum relinquas: & multorum in te prouoces detra-
hentium linguas.

Ad Ermangardam quondam comitiſſam Bri-tanniæ. Epiſtola. CXVI.

DIlectæ in xp̄o filiæ ſuæ Emangardæ, quondam
eximiæ comitiſſæ, nunc humili xp̄i ancillæ. B.
abbas clareuallis: pium ſanctæ dilectionis affe-
ctum. ¶ Vtinam ſicut chartã nunc præſentẽ, ita
& meam tibi mentem expandere poſſem. O ſi legere poſ-
ſes in corde meo: quod ibi de amore tuo: ſuo digito deus
ſcribere dignatus eſt: certè agnoſceres quàm nulla lingua
uel penna ſufficiat exprimere, quod in intimis mihi me-
dullis dei ſpũs imprimere potuit. Et nunc quidem p̄ſens
ſum ſpiritu, licet corpore abſens, ſed nec mihi nec tibi eſt
unde appareãm. Eſt tamen penes te unde poſſis de me ut
cunqꝫ conijcere: etſi nondum cognoſcere quod dico: in-
tra ergo cor tuum: & inſpice meum: & uel tantum mihi tri
bue amoris erga te: quantum tibi erga me ineſſe ſentis: ne
ſi nos quidem minus: te uerò amplius amare præſumpſe-
ris: eò te nobis præferre puteris, quò & uincere nos cha-
ritate putaueris. Cæterum tuæ modeſtiæ eſt, potius id ſen
tire de nobis: ut q te affecit ita me diligere & eligere ad
conſilium tuæ ſalutis: æque affecerit & me in obſequium
tuæ dilectionis. Tu ergo uideris quõ me tecũ retinueris:
ego (ut uerum fatear) nuſquã abs te abſqꝫ te recedo. Hæc
tibi interim de uia breuiter in tranſitu ſcribere uolui: ſpe-
rans me maiori ocio, maiora miſſurum ſi deus annuerit.

Ad eundem. Epiſtola. CXVII.

REcepi delicias cordis mei, pacẽ tui. Lætꝰ
ſum q̃a tu læta nunciaris, meqꝫ admodum
aĩo reddit incolumẽ, tua innoteſens ala-
critas. Hæc nimirum læticia nil habet de
carne & ſanguine: cũ hũilis ex ſublimi, ex
ĩgenua ignobilis, pauper ex diuite uiuas:
fratris, filij, patriſqꝫ deſtituta ſolatio. Sine dubio ergo qđ
in te alacritatis natũ eſt de ſpirituſancto eſt. Quippe iam-
dudum à timore dei concipiens, parturiſti iam tandẽ ſpi-
ritum ſalutis: foras utiqꝫ mittente charitate timorem. O
quàm libentius iſta præſens colloquerer, quàm ſcribo ab
ſens. Crede mihi iraſcor occupationibus, quibus frequẽ-
ter impediri uideor, ne te uideam: & delector occaſionibꝰ
quibus uel interdum expediri uideor ut te uideam. Rara
quidem datur huiuſmodi opportunitas, ſed chara fateor
eſt mihi uel ipſa raritas. Eſt enim ſanè melius uidere te uel
non nunquam: quàm nunquam omnino. Spero me in ꝓ-
ximo uenturum ad te, iam nunc prælibans gaudium, pro-
xime pleneqꝫ futurum.

Ad beatricem nobilem & religioſam matronam. Epiſtola CXVIII.

MIror tuæ deuotionis ſtudiū, tuæ erga nos dilectionis affectum. O bona dña: quid tibi & nobis? Vnde tanta tibi ſolicitudo de nobis? Si filij, ſi nepotes, ſi uel aliqua extrema propinquitatis linea tibi iūcti eſſemus, tua crebra beneficia, frequētes ſalutationes, inumera deniq; tui amoris inſignia quæ quotidie experimur, non tam nobis miranda uiderentur, quàm ex debito ſuſcipiēda. Nūc aūt cū genere tātū dominā nō matrē te cognoſcamus, nō mirū ſi miramur, ſed mirū ſi ſatis mirari poſſumus. Quis em̄ notorū uel cognatorum noſtrorum curam habet de nobis. Quis unquam de noſtra ſalute interrogat? Quis inquā non dico ſolicitus: ſed uel memor noſtri eſt in ſeculo? Amicis, propinqs, uicinis noſtris, facti ſumus tanquā uas perditū, ſola nos obliuiſci non potes. Inquiris de eſſe & ſtatu ſanitatis noſtræ: de uia quā nuper egimus: de monachis quos ad aliū locū tranſtulimus. De qbus breuiter rn̄deo q̄ de terra deſerta, & de loco horroris & uaſtæ ſolitudinis introducti ſunt in abundantiā rerum, ædium, & amicorū: in terrā deniq; fertilem, & locum amœnæ habitationis. Lætos itaq;, & in pace reliquimus. Læti nos & in pace reuerſi ſumus: præter quod ego paucis diebus ſed non parum, febre redeunte ita ut mori timerem, aggrauatus fui. Sed rurſum Deo miſerante cito cōualui, ita ut nūc fortiorem ſanioremq; me ſentiam poſt uiam peractam, quàm ante inchoatam.

Ad ducē & duciſſam Lothoringiæ. Ep'la. CXIX.

DVci & duciſſæ Lothoringiæ, B. abbas de Clarauallc, ſic ſuis adinuicem charis ac caſtis delectari amplexib⁹, ut ſolus Chriſti amor ſuperet in ambobus. ¶Ex quo cœpimus pro nr̄a neceſſitate in terrā ueſtrā, multā ſemper inuenimus in oculis ueſtræ dignitatis familiaritatē & gratiā. Benedictionē largitatis ueſtræ, noſtris hominibus cū neceſſe fuit, liber aliter exhibuiſtis. Paſſagium tranſeuntib⁹: & ſi qd' eſt aliud iuris ueſtri debitum, mercantibus libenter dimiſiſtis. De quibus omnib⁹ ſine dubio merces ueſtra multa eſt in cælis, ſi tm̄ uerum eſſe credimus qd' dn̄s in euangelio pmittit.
Mat. 25. Quandiu feciſtis uni ex minimis meis, hoc mihi feciſtis. Sed quid eſt quod miniſtros ueſtros: q̄ uos donaſtis, exigere rurſum permittitis? Dignū eſt uobis & honorificū, ut qd' uobis pro ſalute aīarum ueſtrarū placuit donare: nemo ueſtrorum repetere audeat. Si ergo uos (qd' abſit) bn̄ficiorū ueſtrorū nō pœnitet: donūq; qd' ī beneplacito ueſtro à uobis ſæpe recepim⁹, æque adhuc ut habeamus utriq; ueſtrū cōplaceat: iubete ita firmiter & incōcuſſe teneri quatenus ultra fratres noſtri à nullo miniſtrorū ueſtrorū timeant propter hoc diſturbari. Alioquin nō renuimus dn̄i noſtri ſequi exemplū: q pro ſe non dedignat⁹ eſt ſoluere cenſum: parati & nos libenter quæ ſunt Cæſaris Cæſari reddere, & uectigal cui uectigal, & tributū cui tributum: præſertim quia iuxta Apoſtolum nō tam debemus requirere datum noſtrum, quàm fructum ueſtrum.

Ad duciſſam. Epiſtola. CXX.

GRatias agimus Deo pro tam deuota uolūtate, quam erga ipſum & ſeruos eius nos habere cognouimus. Quoties em̄ in corde carnali terrenis dignitatibus alto, ulla uel minima ſcintillula cæleſtis amoris accēſa uidetur: diuinum ſine dubio eſt munus nō hoīs uirtus. Et nos quidē largitatis ueſtræ ueſtris in literis nobis oblata bn̄ficia gratāter amplectimur Sed cognita illa ſubita & grādi ſatis occupatiōe qua uos nunc deteneri neceſſe eſt: cōueniens ducim⁹ ueſtrā quātū uobis placuerit, expectare opportunitatē. Nemini etem̄ quātum in nobis eſt uellemus eſſe oneri, preſertim ī his q̄ ad Deū ptinēt, ubi nō dati lucrū, ſed dantis fructū requirere debem⁹ Die itaq; nobis ſi placet atq; locum reſcribēdo per hunc nūtiū noīatæ, quo (iuuāte Deo) præſenti expedita inſtātia, noſtris partib⁹ appropinquare debeatis: & fratre Vuidone uobis obuiā facto, ſi quid in terra ur̄a inuenerit quod aptum ſit ordini noſtro pmiſſa ueſtra expeditius atq; alacrius cōpleatis. Hilarē em̄ datorē diligit Deus. Aut ſi fortè non placet uobis dilatio, & hoc notificate: quia parati ſumus in hac re quātū ratio patiť, ueſtræ obtemperare uoluntati. Ore ueſtro ducem ſalutamus: & tam ipſum quàm uos admonem⁹, ut ſi caſtrū p quo guerram facturi eſtis, ueſtri iuris nō eſſe noueritis. p Dei amore relinquatis. Scriptum quippe eſt. Quid prodeſt homini ſi mundum uniuerſum lucretur: ſe autem perdat, & detrimentum ſui faciat. Mat. 16.

Ad duciſſam Burgundiæ. Epiſtola. CXXI.

VEſtræ dignationis ſpecialis familiaritas quam erga nos pauperes homines habere uidemini, eouſq; pgreſſa eſt: ut quiſquis ueſtrā dignitatem ſe habere ſentit infenſam, per nullū facili⁹ quàm per nos cōfidat redire in gratiā. Hinc eſt q̄ dudum Diuioni cū eſſem H. ugo de Beſua multis me precibus ad placādā ſibi ueſtrā quam meruerat indignationem applicauit: & ut cōiugio de filio ſuo qd' uobis quidē nō placitū, ſed ſibi (ut putat) cōmodū irretractabiliter facere ſtatuerat: amore Dei & noſtro aſſenſum præberetis. Cui⁹ rei cauſa ecce nūc rurſus tā ſuis quàm ſuorū precibus aures noſtras pulſare curauit. Et nos qdē utilitates illius terrenas non ualde curamus. Veruntm̄ quia res (ut ipſe dicit) ita in alto poſita eſſe uideť: quatenus niſi cū ipſius periurio nequaquā poſſit obuiari cōiugio: hoc uobis intimare conueniens duximus: quia grandis debet eſſe utilitas: quā Chriſtiani & ueſtri hoīs legalitati p̄ponere debeatis. Neq; em̄ & periurus eſſe, & legalis ſimul manere poterit. Quāq̄ etiā uobis nō ſolū nullū lucrū, ſed & multū uideamus ingruere periculū: ſi quos fortaſſis Deus coniungente diſpoſuit, per uos diſturbari contigerit. Suam gratiam adijciat domin⁹ ſuper uos, & ſuper filios ueſtros, nobiliſſima: mihiq; in Chriſto dilectiſſima dn̄a. Ecce nunc tēpus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis: erogate ueſtrū frumentum pauperibus Chriſti, ut in æternū cū uſura recipiatis.

Epiſtola domini Hildeberti Turonenſis archiepiſcopi ad Bernardū abbatem. Epiſtola. CXXII.

BAlſamū ex odore ſuo, & arborem ex fructu cognoſci, paucos credim⁹ ignorare. Sic & nobis ex opiniōe tua chariſſime frater innotuit quā ſis ad ſanctimoniā cōpoſit⁹: & īteger ad doctrinā. Cū em̄ locorum interſtitio longius à te ſeparemur: ad nos tm̄ uſq; peruenerit, quàm iocūdas nocte cū tua Rachele ducas: q̄ pgenies ex Lya tibi exuberet: quàm totus te exhibeas & cultorē uirtutis, & hoſtē carnis. Nō alium loquunť te: quicūq; loquūť nobis de te. Talis eſt odor olei effuſi noīs tui: talia iā tuorū p̄mia meritorū. Has ex agro tuo ſpicas ante ſupremā colligis meſſionē. In hac em̄ uita q̄dā mertes uirtutis eſt: conſpicuum & immortale teſtimonium. Hoc ipſa ſibi cōparat, hoc ſibi ipſa cuſtodit. Huius ſplēdor nō minuiť inuidia: nō exteriorib⁹ ſtudijs adiuuatur. Quippe bonorū æſtimatio ſicut falſis delatiōibus auferri nō pōt: ita nec adulatorijs fauoribus acquiri. Penes ipſos eſt: eā uel ubertate uirtutū pficere: uel defectu minorari. Sanè de celeberrima opinione tua ſpes in ſinu eccleſiæ repoſita eſt: eā minime caſurā: quoniam fundata creditur ſuper firmam petram. Ex ea nos tua edocti deuotione deſiderio deſiderauimus in ſacrariū familiaritatis tuæ recipi: ibiq; recordatione tecū eē, ubi te ipm furatus colloquijs mortalium p mortalib⁹ loq̄ris cū rege angelorum. Porrò huic deſiderio nr̄o. N. Tracenſis arcidiaconus plurimum adiecit, uir moribus & literatura cōſpicuus. Eum tibi cēſeremus cōmēdādū niſi cōſtaret illos quos tua dignaris gratia cōmēdatione alia nō egere: Si neſcis: illius etiam atteſtatione didicim⁹ te in eccleſia eſſe qui ad eruditionem uirtutis, & exemplo ſufficias & uerbo. Cæterū ne literis plixioribus onereris: ſcripto ponimus finem ſupradictæ petitioni: donec exaudiri mereamur, finem minime poſituri. Quid autem ex hoc animi geras, doceri dep̄camur tuarum recurſu literarum.

Reſcriptum Clareuallis abbatis ad eundem. Epiſtola. CXXIII.

BOnus homo de bono theſauro cordis profert bonū. Scripta gloriæ tuæ imo & meæ ſatis libēter accepi uir totius reuerentiæ: tenēs in illis unde te nō immerito glorificem, & ipſe non immerito glorier. Siquidē gloria noſtra; hæc eſt tuæ ſublimitatis dignatio: tua noſtræ reputatio paruitatis.
Eccle. 3. Nēpe in alto non altū ſapere, ſed humilibus conſentire, nil deo charius: nil rarius apud homines. Quis ſapiēs niſi qui ſapiētiæ cōſilijs aquieſcit? Ait autem: Quanto maior es: tanto te humilia in omnibus, Hoc tu mihi exibuiſti, minori maior, ſenior iuniori. Poſſim proinde & ego tuā probatā ſapiētiā nō indebitis efferre laudib⁹: & fortè iuſtioribus his, qbus me dignata eſt ipſa. Quippe ītereſt ad dādam rerum certitudinē: quid incerta iactet opinio, quidq; opus euidens reddat indubitatum. Quod autem certius pbamus, hoc & p̄dicamus ſecurius. Quæ ergo ad me de me tibi ſcribere placuit, uideris tu unde pbaueris: ego laudū tuarū argumentum teneo minime dubiū ipſas mei laudatrices lr̄as tuas: in quibus aliū fortaſſe delectet eruditionis inſigne: ſermo ſuauis & purus: or̄o luculēta, gratū laudabileq; cōpēdiū. Mihi uerò præ his illa duciť miranda humilitas, qua tantillū tantus præuenire curaſti: & obſequio ſalutādi, & p̄conio p̄dicādi, & p̄cādi reuerētia. Sanè qd' ad me attinet lego de me in lr̄is tuis nō qd' ſum, ſed qd' eſſe uellē quod nō eſſe pudet. Verūtm̄ quod ſum, tuum eſt: & ſi quid melius dei unquā munere fuero, tuū fore cōfidito, reuerendiſſime atq; amātiſſime pater.

Ad Hildebertū turenenſē archiepm̄ q̄ nōdū receperat papam innocentium. Epiſtola. CXXIIII

MAgno ſacerdoti & excelſo in uerbo gloriæ, Hildeberto dei gr̄a turonēſiū archiepiſcopo B. clareuallis abbas dictus: in ſpiritu ambulare, & ſpiritualiter omnia examinare.
Oſeæ. 13. ¶Vt uerbis uos propheticis alloquar, conſolatio abſcōdita eſt in oculis: quia mors diuidit inter fratres. Quidam em̄ iuxta eſaiam uidenť fœdus pcuſſiſſe cū morte, & cū inferno feciſſe pactum. Ecce nāq; chriſtus dn̄i iſte Innocētius poſitus eſt in ruinam, & in reſurrectionē multorū. Nam qui dei ſunt, libenter iunguntť ei: qui aūt ex aduerſo ſtat: aut antichriſti eſt, aut antixp̄s. Cerniť abominatio ſtare in loco ſctō: quē ut obtineret, icēdit igni ſctūariū dei. Perſeqť Innocētiū & cū eo oēm innocētiā Fugit ille nimirū á facie leonis, ſi
Amos. 3 cut dicit ppheta: Leo rugiet: quis non timebit? Fugit ſm
Mat. 10. præceptū dn̄i dicentis: Si uos pſecuti fuerint in unam ciuitatē: fugite in aliā. Fugit & in hoc uerè uirū ſe apoſtoli
Actu. 9. cū probatus, q̄ apoſtolica ſeſe forma inſignierit. Nec em̄ paul⁹ erubuit in ſporta dimitti per murū: & ſic aufugere manus quærentiū animā ſuā. Subfugit aūt nō parcēs uitæ ſuæ ſed dās locū iræ: nō ut mortē euaderet: ſed ut uitā acquireret. Merito eccl'ia Innocētio cōcedit ipſius uicē quē p eadē ueſtigia gradientē cernit. Nec ſanè ocioſa fuga Innocentij. Laborat quidē: ſed honeſtatur in laborib⁹ ſuis. Pulſus urbe: ab orbe ſuſcipiť. A finibus terræ occurritur cum panibus fugienti: etſi furor ſemei gerardi Engoliſmenſis nōdū ex toto q̄eſcat maledicere dauid. Velit nolit pctōr qui uidet & iraſcitur: magnificatur in cōſpectu regū: portans coronā gloriæ. Nunquid nō oēs principes cognouerūt, q̄a ipſe eſt uerè dei electus, Frācorū, anglorum, iſpanorū, & poſtremò romanorū rex, Innocentiū in papā ſuſcipiunt: & recognoſcūt ſingularem epm̄ aīarum ſuarū. Solus adhuc ignorat Achitofel ſuū iam patefactū ac diſſipatū conſiliū. Fruſtra molitur miſer ſuper populū dei malignare conſiliū: & cogitare aduerſus ſanctos, ſancto firmiſſime adherentes: & contēnentes curuare genua ante baal. Nulla fraude præualebit paricidæ ſuo obtinere regnum ſuper iſrael: & ſuper ciuitatem ſanctam quæ eſt eccleſia dei uiuentis, colūna fidei, & firmamētum ueritatis. Funiculus triplex difficile rumpitur. Electio meliorum, approbatio pluriū: & qd' his efficacius eſt, morū atteſtatio: Innocentiū apud oēs commendant: ſummum cōfirmāt pontificē. Ad qd' ſanè & ueſtra pater expectať ſicut pluuia in uellus, uel ſera ſententia. Non improbamus tarditatē, quæ grauitatem redolet, leuitatis abolet notā. Nam & Maria nō ſtatim reſpōdit angelo ſalutanti: prius cogitās qualis eſſet illa ſalutatio. Et Timotheo precipiť nemini cito manū imponere. Dico tm̄ ego not⁹ pōtifici, ne quid nimis: dico ut familiaris & notus, non plus ſapere quàm oportet ſapere. Pudet fateor q̄ ſerpēs uetuſtiſſimus, noua audacia relictis inſipiētib⁹ mulierib⁹, etiā robur pectoris ueſtri uiſus eſt attentare: & tantā eccleſiæ columnā auſus concutere. Cōfidimus aūt quia etſi cōcutit, nō deijcit: qm̄ amicus ſponſi ſtat: & gaudet ad uocē ſponſi: uocem exultationis & ſalutis: uocem unitatis & pacis.

Ad magiſtrū Gaufridū de loratori. Epi. CXXV.

ODor in flore: in fructu ſapor requiriť. Odore puocati chariſſime frater olei effuſi nominis tui: cupimus & ex fructu opis cognoſcere te. Nō em̄ nos tm̄, ſed ipſe quoq; q nullius eget deus: opus tm̄ habet hoc in tpe opere tuo: ſi non diſſimulas. Glorioſum tibi eſt dei eſſe poſſe coadiutorem: poſſe & non eſſe dānoſum. Porrò aūt gr̄am habes apud deum & homines, habes ſcientiā, habes ſpm̄ libertatis, habes uerbum uiuū & efficax, & ſale cōditū: nec oportet te pro tantis uirib⁹, ſpōſæ xp̄i deeſſe in tāto diſcrimine: cum ſis amicus ſpōſi. Amicus ſiquidem in neceſſitate pbatur. Quid enim? Tu tibi quieſcis: & mater tua eccleſia grauiter conturbať? Habuit ſua tpa quies: & ſanctū ociū hactenus ſua negocia licenter libēterq; exercuit. Tempus faciēdi nūc: Pſal. 118.
quia diſſipauerūt legē. Beſtia illa de apocalypſi, cui datū eſt os loquens blaſphemias, & bellum gerere cum ſanctis petri cathedrā occupat, tanquā leo partus ad prædā. Altera quoq; beſtia iuxta uos ſubſibilat: ſic ut catulus habi Pſal. 2.
tans in abditis. Illa ferocior, iſta callidior, pariter cōuenerunt in unū aduerſus dn̄m & aduerſus chriſtum eius. Demus operā cito dirūpere uincula eorū, & pijcere à nobis iugum ipſorū. Nos in noſtris partibus unà cum alijs dei ſeruis diuino igne accenſis: deo cooperāte laborauimus in cōueniendo populos in unum, & reges ad diripiendū prauorum conſenſum, ad deſtruendam omnē altitudinē extollentem ſe aduerſus ſcientiā dei. Nec infructuoſe Alemaniæ, Frāciæ, angliæ, ſcotiæ, hiſpaniarum & hieroſolymorū reges, cū uniuerſo clero & populis fauent & adhærent domino Innocētio tāquā filij patri, tāquā capiti mēbra: ſoliciti ſeruare unitatē ſpūs in uinculo pacis. Merito aūt illū recipit eccleſia, cuius & opinio clarior, & electio ſanior inuēta eſt: nimirum eligentiū & numero uincēs & merito. At tu frater qd adhuc negligis? Quouſq; uicino ſerpente tua male ſecura dormitat induſtria? Scimus qdā te filium pacis nulla poſſe ratiōe induci deſerere unitatē: ſed profectò nō ſufficit, niſi & defenſare, atq; ipſius quoq; turbatores totis uiribus debellare ſtudueris. Nec quietis timeas detrimētum, qd' pro non paruo tuæ gloriæ incremento recōpenſabitur, ſi fera illa uicina uobis tuo ſtudio manſueſcat uel obmuteſcat, & tantam eccleſiæ prædā (comitem dico Pictauenſem) in manu tua dei pietas de ore leonis eripiat.

Ad epiſcopos Aquitaniæ cōtra Gerardum Engoliſmenſem epiſcopum. Epiſtola. CXXVI.

DOminis & patrib⁹ honorādis: Lemouicēſi, Pictauēſi, Petragoriſenſi, & Xātonenſi, Dei gratia epiſcopis ſanctis, frater. B. Abbas dictus de Claraualle, cōſtātiā in aduerſis. ¶Virt⁹ in pace acquiritur, in preſſura probať, approbať in uictoria. Tempus eſt quo ueſtra, ſiqua eſt, nec latere iam, nec torpere ſinatur, reuerendi & merito ſuſcipiēdi patres. Hoſtilis ſiquidem gladius qui uniuerſo Chriſti corpori mortem denuo nunc temporis intentare uidetur, ueſtris potiſſimū ceruicibus imminet, & in uos eò acrius, quò cominus debachatur, ita ut quotidianis aſſultibus aut reſiſtere fortiter, aut turpiter (quod abſit) cedere compellamini. Nā Nota.
is qui amat primatum gere inter uos Diotrepes, non recipit uos, Nec em̄ agnoſcit eū quē tota uobiſcum ample